

Клео Протохристова • Светла Черпокова
Аделина Странджева • Николай Даскалов
Екатерина Петкова • Пепа Митева

КНИГА
ЗА УЧИТЕЛЯ
ПО
ЛИТЕРАТУРА
5. клас

Издателска къща • Анубис •

проф. д.ф.н. Клео Стефанова Протохристова, доц. д-р Светла Кирилова Черпокова,
гл. ас. д-р Аделина Любомирова Странджева, Николай Иванов Даскалов,
гл. ас. д-р Екатерина Иванова Петкова, доц. Пепа Иванова Митева

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ ПО ЛИТЕРАТУРА за 5. клас

Главен редактор *Летелина Крумова*

Редактор *Гергана Георгиева*. Корица и графичен дизайн *Владимир Минчев*

Технически редактор *Теодора Минчева*. Предпечатна подготовка *Валентин Христов*

Коректор *Румяна Стефанова*

Българска. Издание първо. Формат 54×84/8. Печатни коли 9. А 16-03-165-16

Издателска къща „Анубис“ ООД, 1124 София, ул. „Младен Павлов“ № 1

тел.: 944 35 03, 944 16 43

e-mail: anubis_otzivi@abv.bg, ik.anubis@anubis.bg, www.anubis.bg

Търговски отдел, 1574 София, бул. „Проф. Цветан Лазаров“ № 18

тел.: 978 34 69, e-mail: trade@anubis-bulvest.com

„БУЛВЕСТ ПРИНТ“ АД

© Клео Стефанова Протохристова, Светла Кирилова Черпокова, Аделина Любомирова Странджева,
Николай Иванов Даскалов, Екатерина Иванова Петкова, Пепа Иванова Митева, *автори*, 2016

© Владимир Марков Минчев, *корица и графичен дизайн*, 2016

© Издателска къща „Анубис“ ООД, 2016

ISBN 978-619-215-040-2

СЪДЪРЖАНИЕ

---

1. Психолого-педагогически модели за успешно управление на учебния процес*	4
2. За учебника и неговата структура	14
3. Примерно годишно разпределение	17
4. Варианти на урочни планове.....	56
5. Изходящ тест.....	69

---

* Разделът е разработен от доц. Пепа Митева

1. ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКИ МОДЕЛИ ЗА УСПЕШНО УПРАВЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

В книгата за учителя по литература за 5. клас на издателство АНУБИС се съдържа информация, която улеснява преподаването на урока и взаимодействието с ученици и родители. Текстът е съобразен с конкретните изисквания на Закона за предучилищно и училищно образование (2015) и с потребностите в многообразния и творчески процес на учене и преподаване. Интегрирани са ключовите компетентности в общообразователната подготовка, чл. 77. (1). Акцентирани са цялостните политики за „подкрепа за личностно развитие на детето и на ученика; изграждане на позитивен организационен климат; утвърждаване на позитивна дисциплина и развитие на училищната общност“, чл. 174. (2).

Ние сме уверени в съвременните възгледи на педагогиката и необходимостта от „сътрудничество, ефективна комуникация и загриженост между всички участници в процеса на образование“, цитирани в Закона за предучилищно и училищно образование, чл. 174. (3). Нашата ангажираност като издател и носител на ценности в образованието е свързана с Промяната. Необходимо е пространство, в което българският учител да открие себе си. Пространство, в което да съчетае своя опит, нагласи, убеждения с реалност, която изисква единни политики и стратегии, сила, увереност и компетентност, за да се реализира. Това е мотивът ни да създадем пособието „Книга за учителя“!

Едно начало, събрало идеи от новите концепции в ученето, от разбиране за ролята на ученика и на учителя. Ученикът в съвременния свят е погълнат от мултимедийните технологии. Той опознава и получава житейските уроци основно през екрана и цветните изображения. Нужни са му самопознание, личностно развитие и силата на човешкото общуване. В същото време и ролята на учителя на XXI век се свързват с предприемаческо и позитивно мислене. Той е призван да покаже на децата „как да постигнат резултат“, да обясни „защо?“. От една страна, учителят е носител на традиции, ценности, вдъхновител на идеи в българското училище. От друга – разби-

ращ, ведър, образован, с умения в прилагане на новите стандарти в обучението. Учител, който може да превърне атмосферата на часа в т.нар. позитивна класна стая и да експериментира в **актуални обучителни модели**. Изискване към нас, педагозите, днес е успешната комуникация с родителите и взаимодействие в диференцирана среда – възможност за ефективно вграждане на деца с различни образователни потребности (СОП и СОТ).

Според американския писател Уилям Артър Уорд „Посредственият учител разказва, добрият обяснява, най-добрият показва, а великият учител вдъхновява!“. Тази концепция е свързана с професионалните умения на педагога и с взаимоотношенията в образователната ни реалност – противоречиви и едновременно в синхрон и с *blended learning*, и при работа с интерактивната дъска, и в игровизацията в съдържанието на урока, и в интерактивните методи на преподаване. Приложението на проектбазирани подходи, уменията за диагностициране „стила на учене“ на всеки ученик, развитие на дарбите, откриване ресурса на децата и стимулиране на силните страни в процеса на „активно учене“ са приоритетни в дейността на всеки обучаващ. Те са актуални и най-вече в периодите на преход, когато малкият ученик застава пред предизвикателствата в 5. клас, а учителят го посреща, за да разкрие нови светове.

Какво е препоръчително да знаем за ученика в прехода 4. – 5. клас?

Ученикът в прехода 4. – 5. клас се отличава с особености, които обхващат различни ключови аспекти от развитието. Детството постепенно преминава в ранно юношество и е важно като педагози да обърнем внимание на:

- общото и интелектуалното развитие
- сферата на потребностите, интересите, убежденията и учебната мотивация
- сферата на когнитивното развитие – памет, внимание и концентрация, мислене
- самооценката спрямо общуването с другите
- поведенческата саморегулация и организацията на време и пространство
- адаптацията и дезадаптацията на ученика и др.

Ако разгледаме по-подробно отделните настъпващи промени, ще се убедим в необходимостта от оказване на помощ и подкрепа на детето – бъдещ петокласник:

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОБЩО И ИНТЕЛЕКТУАЛНО РАЗВИТИЕ

Криза на самосъзнанието – детето търси индивидуалност (идентичност), има трудности в утвърждаване на норми и правила. **Препоръки към педагога:** прилагайте умерено физическо и психическо натоварване поради повишената възбудимост и снижената работоспособност. Системно поставяйте граници в поведението на детето, напомняйте въведените училищни и нравствени правила и утвърждавайте „позитивната дисциплина“.

Емоционална неустойчивост, свързана най-често с промени в настроенятията – от дързост, приповдигнатост, активност, агресивност до депресивност, усещане за самота, конфликтност. **Препоръки към педагога:** приложете упражнения за самоконтрол, саморегулация на поведението (дишане, релакс), управление на стреса. Стимулирайте развитие на емоционална компетентност на ученика – да разпознава собствените си емоции (особено негативните), да управлява гнева, тъгата и страха; да разпознава емоциите на другите в общуването.

Ускорено полово съзряване като част от всеобщ подем в преустройството на организма. Незавършено физическо израстване и духовно съзряване и т.н. **Препоръки към педагога:** приемайте търпеливо и разумно предизвикателствата в половете стереотипи, отговаряйте на въпроси, свързани с различията.

Силен стремеж към самостоятелност и независимост от учителя и от родителите. **Препоръки към педагога:** стимулирайте развитието на **адекватна самооценка**, водете интерактивен образователен процес, който подкрепя изаявата и участието на всяко дете. Поощрявайте родителите чрез техниките на коучинг в образованието да възпитават децата в автономно правене на избор.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПОТРЕБНОСТИ, ИНТЕРЕСИ, УБЕЖДЕНИЯ, УЧЕБНА МОТИВАЦИЯ

Основните потребности и интереси на ученика се отразяват в очакването: „Да съм като възрастен“ и в отговори на въпроси: „Кой съм аз?“, „Кои роли в живота ми подхождат най-добре?“. Новото и необичайното в интересите ги прави многопосочни и познавателни – свързани с наука, техника, спорт, изкуство – така те прерастват в увлечения. **Препоръки към педагога:** признавайте индивидуалността на всяко дете, стимулирайте самопознанието чрез игри, оценявайте

обективно и позитивно знанията и учебните постижения, стимулирайте личностното развитие на ученика.

Убежденията са свързани с отделни познания и с авторитета на значими възрастни, личности, герои на филми, литературни произведения. Рязко спада **учебната мотивация**. **Препоръки към педагога:** подкрепяйте любопитството на децата, четенето и стремежа да подражават на любими образи и герои. Провокирайте интереса с разнообразни дидактически и психолого-педагогически подходи в обучението. Ангажирайте се с отговори на въпроси: Какъв е смисълът?, За какво всичко това ми е необходимо?, Какво е приложението на наученото в реалността?. Учете децата на житейските умения.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПАМЕТ, ВНИМАНИЕ И КОНЦЕНТРАЦИЯ, МИСЛЕНЕ

Паметта се обогатява и развива, механичното заучаване отстъпва място на уменията да се диференцира съдържанието; учи се неволево. **Препоръки към педагога:** изисквайте изготвяне план на урока от ученика, демонстрирайте как се отделя важно от маловажно, обобщавайте и систематизирайте. Специално внимание обърнете на уменията за учене, въвлечете родителите в сътрудничество.

Вниманието и концентрацията бележат спад и се влошават – допускат се грешки при четене, писане. Ученикът по-трудно се концентрира поради многопосочните си интереси – от една страна, се увеличава от собствените си потребности, от друга, е необходимо да се ангажира с преподаването, с урока. **Препоръки към педагога:** привличайте вниманието на ученика, като поставяте цели, въвличайте го в конкретни дейности, поставяйте учебни задачи, съобразени с индивидуалните възможности и интереси, планирайте и контролирайте дейността в синхрон с изискванията за качество в образованието.

Мисленето непрекъснато се развива. Мисловните операции сравняване, доказване, оценяване, предвиждане и движение от конкретно към общо се утвърждават. **Препоръки към педагога:** умело въвеждайте нови и непознати понятия, отделяйте достатъчно време за тяхното усвояване и научаване, включително с визуализиране и други дидактически и интерактивни методи. Стимулирайте творчество у ученика. Развивайте собствена креативност и новаторско мислене.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА САМООЦЕНКА СПРЯМО ОБЩУВАНЕ С ДРУГИТЕ

Самооценката при децата се формира на база общуване с другите и отразява огледално тяхното отношение. Силно се повлиява от процеса на оценяване, от характера на взаимоотношенията с връстниците и отношението с учители и родители. **Препоръки към педагога:** давайте позитивна обратна връзка и поощрявайте изяви и активността на ученика. Създавайте спокойна атмосфера на доверие и безопасност. Подкрепяйте и поощрявайте родителите към образци на приемащо поведение, отчитане на индивидуалния напредък, не сравняване с другите и увереност.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА САМОРЕГУЛАЦИЯ, ОРГАНИЗАЦИЯ НА ВРЕМЕ И НА ПРОСТРАНСТВО

Поведението с намален самоконтрол, интересът към субкултури (специфични идоли, мода, маниери и облекло) са типични в процеса на саморегулация на ученика в 5. клас. Водещ модел за подражание са връстници и приятели, както и личности авторитети. Липсва началният учител и средата на сигурност. **Препоръки към педагога:** приложете различни стратегии от позитивното възпитание и моделите на Бен Фурман („Методът детски умения“, 2007). Създайте взаимодействие на доверие, акцентирайте по-силните страни на ученика (не

дефицита), търсете ресурси, планирайте програми за личностно развитие на детето. При резултат отразете успехите публично и поощрете участието. В случаи на поведенческа дезадаптация и деструктивни поведения (агресия, тормоз, асоциални прояви и др.) потърсете консултация с психолог, с детски специалист, информирайте и привлечете родителя като партньор. Потърсете ефективни стратегии за **организация на времето и пространството**, за да стимулирате усещането за сигурност и безопасност у ученика.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА АДАПТАЦИЯ И ДЕЗАДАПТАЦИЯ В ПРЕХОДА 4. – 5. КЛАС

Адаптацията на ученика към 5. клас има ключово значение за успеваемостта в учебния процес. Симптомите за адаптираност се регистрират до 2 – 3 месеца след началото на учебната година. Засягат основните сфери – интелектуална, поведенческа, комуникативна, соматична (телесна), емоционална. Често се открояват и нарушения в нормалната адаптация на детето под влияние на учебен стрес, личностни и социални фактори, известни като процеси на **дезадаптация**. Приема се, че адаптацията и дезадаптацията на детето, в прехода 4. – 5. клас зависи до голяма степен от личността на учителя и педагогическия му подход. В този смисъл полезно е да се ориентираме в най-често срещаните фактори за дезадаптация на ученика (таблица 1).

Таблица 1. Фактори, свързани с дезадаптацията на ученика в периода 4. – 5. клас

№	Фактори за дезадаптация	Препоръки към педагога
1	Изменение в условията на средата и обучението: учители „предметници“, нови кабинети, различни деца (ново училище), потребност да се изгражда авторитет, необходимост от утвърждаване.	Проведете своеобразна „екскурзия“ в училището за ориентация в средата; запознайте учениците с кабинетите, служителите, администрацията; отговорете на въпроса: „Към кого да се обърна, когато...“; съпровождайте децата през първата седмица при смяна на кабинети (движение и преместване в пространството заедно); запознайте се с родителите – чрез групова работа за „запознаване“ и създаване на доверие; чрез нестандартна родителска среща; организирайте „свободно време“ и анимация в училищната среда с различни игри и форми за комуникация.
2	Изменение на изискванията.	Въведете детето в „ползите“ от разнообразието и възможностите да общува с различни хора; установете връзка с родителите (електронни дневници, SMS-и, график за чуване по телефона, график на приемно време; включване в дневния ред на родителска среща).

№	Фактори за дезадаптация	Препоръки към педагога
3	Отсъствие/намален контрол от учителя и чувство у ученика за „обезличаване“ (чувства се „невидим за учителя“, търси пътища за деструктивно привличане на вниманието, развива усещане за „безнадзорност“ и/или „опиянение от свободата“).	Приемете спокойно и разумно промяната в поведението на ученика; инициирайте сътрудничество със семейството; стимулирайте самостоятелност и самоуправление; проявете внимание към индивидуалността на всяко дете; организирайте съвместно изготвяне на правила на поведение в класната стая и системно „напомняйте“ на децата нормите в периода на адаптация (5 – 6 правила).
4	„Пробив в знанията“, пропуски в изучавания учебен материал.	Приложете психолого-педагогическа диагностика и проверете степента на усвояния материал; анализирайте личностните особености и социалната среда на децата; приложете научаване чрез игра, ориентирайте се в „стила на учене“ на децата; създайте ясни критерии за оценяване.
5	Социални взаимоотношения.	Приемете „борбата за лидерство“ като естествен етап в развитието на груповата работа; отчетете значимостта на приятелския кръг за ученика; подкрепете самочувствието на детето; дискутирайте толерантността (международен ден – 16 ноември); отразете възможните рискове за добрата адаптация: хигиена на живот, хигиена на мислене, влияние на виртуалното пространство, социална среда.

Изграждането на доверителни отношения между учителя и ученика в 5. клас е основополагащо за добрата адаптация и за по-нататъшните взаимоотношения в учебната среда. Стимулирайте взаимно уважение с родителите и с децата, признавайте техните способности, провокирайте усвояване на житейските умения. Това

са посланията и на „позитивната класна стая“, станала обект на внимание през последните години сред успешните професионални практики в педагогиката. Моделът се отличава със свои елементи и особености и служи за ориентир в прилагането на съвременните идеи при работа с деца (схема 1).

Схема 1. Елементи на позитивното възпитание

Актуален е въпросът как да създадем атмосфера на доверие в „позитивната класна стая“? Как да предизвикаме интереса на децата към ученето и познанието? Можем да започнем от първата ни формална или неформална среща с учениците:

- представете се по име; разкажете за себе си накратко, като изтъкнете най-силните страни, професионални успехи и умения, които притежавате
- поставете изискванията си към учебния предмет и взаимодействия; обсъдете какво очаквате да се направи
- инициирайте въвеждане на „правила“ в учебния процес (подходящо е да се обсъдят и изработят от групата деца, да бъдат поставени на видимо място под формата на колаж, цветен стимул, фотографии и т.н.)
- придържайте се към ефективно управление на времето в часа (планиране, разпределяне, контролиране на учебния процес)
- проявете интерес към личността на всяко дете (опознайте го и чрез игра, напр. „Кой съм аз?“, „Какво умея да правя най-добре?“ и мн. др.)
- създайте запомняща се атмосфера (чрез подходяща тиха музика; интересен кратък разказ; мотивиращо резюме „Защо е важно да знам?“)
- предложете приемливи решения на разнообразните ситуации
- стимулирайте „учене на самоконтрол“ чрез различни съвременни подходи (приложение 1)
- преподавайте урока в синхрон с различните стилове на учене (приложение 2).

В Закона за предучилищно и училищно образование (2015) ясно се упоменава тенденцията в българското образование – умение на учителя да диагностицира стила на учене на всеки ученик. На базата на получената информация педагогът може да структурира и преподаването на урока така, че да удовлетвори потребностите на всички участници в процеса на обучение.

Как да разпознаем стила на учене и да адаптираме стратегията си на преподаване

Стилът на учене е свързан с „предпочитания начин на възприемане и преработка на информация“ (Tennant, 1988). Формира се още в ранния опит от развитието на човека, а в психологията и педагогиката е популярен от 30-те години на ХХ век. Съществуват разнообразни формулировки и класификации за стил на учене. Сред най-разпространените са на Х. Гарднър, Колб, Майерс и Бригс, Голей и др. Стилът на учене като относително устойчива величина се различава от **стратегията на учене** – подходящ метод за приложение на стила по съответен начин. Този подход гарантира активност, интерес и творческа активност в обучението и изисква определени стъпки, които учителят да следва:

Стъпка 1. Запознайте се подробно с концепцията „стил на учене“.

Стъпка 2. Определете стила на учене на всеки ученик чрез специално утвърдена методика – скала за оценяване на индивидуалния стил на учене и игра, напр. <https://www.surveymonkey.com/r/playstyle> или www.ivanpivanov.com/uploads/sources/ и др.

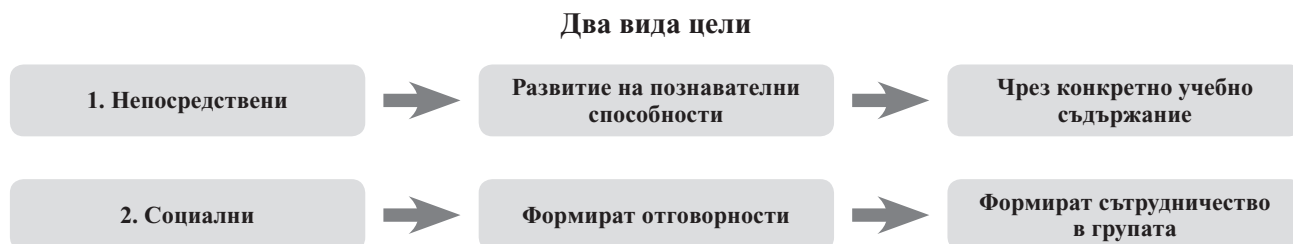
Стъпка 3. Подберете основните похвати и техники, подходящи за преподаването на урока.

Подборът на стратегии за преподаване на урока е професионален и личен избор на учителя. Често той се представя и демонстрира в учителското портфолио като доказателство за гъвкав подход и новаторство в работата. Можете да използвате разнообразни варианти, например:

Учение чрез сътрудничество – утвърдена стратегия, известна като „Методи на Кегън“ (1985). Авторът популяризира цялостното си изследване, свързано с приложение на техники, които формират социални умения и сътрудничество у децата. В схема 2 са показани елементите на стратегията „Учение чрез сътрудничество по Кегън“, 1985.

Схема 2

УЧЕНЕ ЧРЕЗ СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО КЕГЪН, 1985

Според концепцията на Кегън обучението е ефективно, ако всеки от участниците дава своя принос в ясно организиран групов процес със следните елементи:

- пространствено разположение на участниците (приложение 3)
- формиране на нехомогенни групи
- поставяне на общи задачи, които стимулират сътрудничество
- ясно фокусиране на отговорности
- избор на похвати и техники: за подбор на групи (игри за групова работа); за разработване и усвояване на нови знания (интервю с учебни фишове); за обобщаване и систематизиране (мозъчна атака, кръгла маса); за оценяване.

Индивидуална работа с децата

Много често в урочната система се налага прилагане на индивидуална работа с децата. В тези случаи подходящо е да разпределите учениците в три основни групи (съобразно индивидуалните особености, интереси, социални умения и др.), без да давате израз за начина и смисъла на подбора:

Таблица 2. Основни групи ученици и подходящи учебни задачи за учене

Диференциране на децата – нива	Особености на децата	Учебни задачи, съобразени с дидактическите цели на урока
1-во ниво (15 – 20% от класа)	трудно се справят с уч. съдържание	лесни и опростени; по-малко и по-достъпна информация; повече онагледяване и картини; повече занимателност; по-голям размер на символи и букви; думи, разделени на срички; игрови упражнения
2-ро ниво (50 – 60% от класа)	добре се справят с уч. съдържание	презентации; практически и кратки упражнения; упражнения за затвърждаване на материала; фронтално преподаване
3-то ниво (15 – 20% от класа)	мн. добре и отлично се справят с уч. съдържание	усложнени, разнообразни задачи; повече информация, основно словесна; сложни форми на изразяване и понятия; забавни игри; по-малък размер на символите

Приобщаващо образование в класната стая

Едно предизвикателство пред модерното образование (след учене чрез сътрудничество) позволява уважаване и приемане на всички деца независимо от техния статус, произход и култура. Приобщаващата педагогика е насочена и към персоналните потребности на децата със специални образователни и обучителни потребности (СОТ и СОП). Успешното прилагане стратегиите на приобщаващото образование изисква придържане към определени стандарти на поведение. **Препоръчително е:**

- да формирате готовност за работа у децата
- да мотивирате дейността – поставете тема, разяснете целта и задачите на урока
- да демонстрирате способите за реализиране на целта
- да дадете словесна инструкция за изпълнение на дейността
- да представите перспектива за полезността на информацията
- да разграничите отделните етапи в работата;
- да актуализирате старите знания
- да поставите самостоятелни задачи, съответни на възможностите на децата
- да направите проверка и оценка на извършеното

Децата със специални потребности много често не могат да подчинят действията си на словесната инструкция от учителя. Необходима е **корекционна работа** по отношение на допуснати неточности; уточняване на представите на детето по темата; формиране на знания и умения практически да приложи изискванията на учителя. В тази връзка **препоръчително към работата на учителя е:**

- изработване на индивидуален план за всяко едно дете спрямо динамичния стереотип (индивидуални особености) и работа на „малки порции“
- приложение на тренировъчни/загриващи упражнения за моториката преди реализиране на задачи с по-голяма продължителност
- използване на подпомагащи прийоми, забавен темп на работа
- разчленяване на сложните понятия
- използване на сетивния опит в процеса на преподаване, словесни (разказ, обяснение, беседа), нагледни (илюстрации, показ, демонстрация) и практически методи (упражнение, практически и социални умения) и др.
- фокусираното към решения образование и т.н.

Важни теми при работа с деца с различни потребности са:

- семейното възпитание и атмосферата в семейството, както и добрата връзка на педагога с родителите
- увереността у децата и развитието на позитивна, адекватна самооценка
- саморегулацията на поведението, способността да планира и реализира действията си докрай
- уважението и приемането на останалите деца (при деца със специални потребности, както и при останалите деца в класа е общовалиден и двупосочен принципът за интегриране и приобщаване в еднаква степен по отношение на различието)

Процесите на интегрираното/приобщаващото образование в класната стая са немислими без партньорството с родителите и семейството. В множество срещи с педагози и родители убедително се откриха представите на учителя за ефективни взаимоотношения с родителите, както и очакванията на семейството за ролите и поведението на педагога.

Какво учителите очакват от родителите?	Какво родителите очакват от учителите?
Заинтересованост, съпричастност, добро възпитание, отговорност, активност, съдействию, отзивчивост, разбиране, разумни компромиси и др.	Търпение, мило отношение, обич към децата и работата, умение да изслушват и напътстват, да създават доверие, да провеждат интересни уроци, да дават примери от живота, да създават различни и запомнящи се часове, да стимулират децата да учат, да събуждат любопитство и интерес, да уважават родителите и техните пропуски, да провокират справедливост, да научават децата да задават въпроси: „Защо, Как, Какво, Къде“.

Някои полезни напътствия към учителя при взаимодействие с родителите

Пътят към родителите понякога е конфликтен, изпълнен с неразбиране и дори огорчение. Привилегия е възможността да застанем уверено – това е силата да изразим своето отношение, да утвърдим своя авторитет и имидж професионално и социално приемливо! Някои познати моменти в ефективната комуникация с родителите ни гарантират успех:

- опознайте родителите: научете техните имена, потребности и интереси – така създавате доверие, посрещнете ги с усмивка
- отделете специално време и място за всяка среща с родителите; подгответе „нестандартна“ родителска среща
- предварително обмислете срещата: съберете факти за поведението и състоянието на ученика; представете накратко вашите изисквания, посъветвайте родителя как да постъпка съобразено с посланията на коучинга в образованието
- говорете достъпно и съответно на повода, използвайте подходяща терминология, подберете внимателно обръщението си в Ти или Вие форма
- бъдете конкретни, фактологични, активни; задавайте открити въпроси (Кога? Как точно? Къде?)
- ориентирайте се в типажа и в емоционалното състояние на родителя – по маниера, стила на обличане, поведението (много често родителят изпитва неудобство, страх или гняв в очакването за критика: невинаги е правилно информиран; не разбира посланията на учителя за възпитанието; не притежава подходящ ефективен родителски стил; някои родители страдат от заболяване и т.н.)
- придържайте се към правилата на вербална, невербална комуникация и избор на облекло и прическа; обърнете внимание на гласа си (да бъде мек, в ниски тонове, плътен, тих)
- въведете разговора с подходящи послания за детето: използвайте правилото 3:1 (3 позитивни послания, 1 препоръка)
- избягвайте оценяване, критика, високомерен тон или обидни квалификации независимо от несъобразително родителско отношение
- вовлечете родителя в отговорно поведение и отношение към ситуацията (*Предлагам... очаквам да получа Вашата подкрепа*)
- дайте възможност на родителя да изрази свое мнение/обратна връзка – ако е раздразнителен или агресивен, не приемайте реакцията му като насочена пряко към вас – изслушайте емпатично (с

разбиране, напр. *разбирам, аха... Правилно ли съм разбрал, че...? Мога ли с нещо да бъда полезен? Разбирам, мога ли сега да изразя своето мнение и т.н.*), подканете го да изкаже съображенията си, задайте въпрос: *Какво конкретно имате предвид? Наистина ли искате отговор на този въпрос?* и т.н.

- предложете съдействие – среща с други родители, помощ, информация за консултиране със специалист и т.н.

- уважавайте и пазете достойнството – своето и на родителя

- гарантирайте конфиденциалност (поверителност) на срещата.

Използвана литература:

Батоева, Д., Т. Попов и др. Педагогическа и психологическа диагностика. С., 2006.

Георгиев, Л. Психология на развитието и възрастова психология. С., 2005.

Караджова, К., Д. Щерева. Алтернативни средства за въздействие при деца с умствена изостаналост. С., 2009.

Захариева, Р. Трите модела за училищна готовност. С., 2004.

Конакчиева, П. Игрови технологии за ориентиране на детето в света. Дидактически игри по образователни направления природен и околнен свят 3 – 7 години. ВТ, 2010.

Кирилова, Ем. Параметри и диагностика на готовността за училищно обучение. ВТ, 2004.

Лефтерова, Б. Здравното възпитание в контекста на социално-поведенческа готовност на детето за училище. С., 2014.

Маринов, Е. Рехабилитация и ерготерапия при деца със СОП. С., 2013.

Минчев, Б. Психология на човешкото развитие. ВСУ, 2011.

Молберг Ш., М. Съблом. Фокусирано към решения образование. С., 2006.

<http://psiho-test.info/preduchilishтна-vuzrast.php>

<http://priobshhti.se/article/ekipna-rabota/partnorstvo-s-roditelite>

<http://www.daskalo.com/outsalapitsa/files/2012> или

<http://roditeli.org/index.php>

[http://www.teacher.bg/\(101 идеи за иновативни учители\)](http://www.teacher.bg/(101%20идеи%20за%20иновативни%20учители))

www.psychnozdrave.com

www.edu.uni-sz.bg/books/

www.slideshare.net/c.gergova/

www.roditeli.org

Приложение 1

Педагого-психологически модели за стимулиране на самоконтрол при децата

ЗА ДА СЕ ФОРМИРАТ ОРГАНИЗАЦИОННИ УМЕНИЯ НА УЧЕНИКА, СА НЕОБХОДИМИ:

Единни „изисквания“ от училището, отнесени към „уменията за учене“ на всички деца. Демонстрация и окуражаване на децата: как да стоят „правилно“ на чина; как да организират материалите си на учебното място; как да подреждат пособията си в началото и в края на всеки учебен час. Отразяване на старанието и стремежа за ред с поощрение, привилегия или награда. Обособяване на места в класната стая, където децата могат да поставят индивидуални предмети, вещи, портфолио, материали. Подреждане записи на дъската системно, с придържане към определени области (за нови знания, план на урока, понятия, напомняне и за домашни задачи). Осигуряване на достатъчно време за препис на информацията от дъската или запознаване с нея. Изискване за наличие на определени работни материали и пособия (листове с различни цветове, подвързии, надписи). Организиране на информацията в таблични форми, карти, диаграми. Даване на рамкирани текстове за допълване на информацията при инструктирането.

**ЗА ДА СЕ ПООЩРЯТ УМЕНИЯТА
ПЛАНИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ
НА ВРЕМЕТО, СА НЕОБХОДИМИ:**

Предупреждение навреме за предстоящи дейности, срок на изпълнение и написване информацията на дъската с често напомняне. Изработване календар на събитията и поставяне на стената в класната стая. Създаване на графици и списъци на нещата, които трябва да се направят. Съгласуване на общия календар с този на всяко дете.

Научаване на децата да разпознават времето и часа, графика и календара. Изработване на дневен режим и график за класната стая (графичен, с рисунки и символи). Подпомагане на учениците да съобразяват и приоритизират (кои задачи са спешни и неотложни; кои са важни; кои са важни, но не спешни; кои не са важни). Демонстрация как изпълнените задачи могат да се отмятат по списък. Разработване на по-дълги и сложни задачи на малки части. Помощ учениците да организират идеите си, като използват „подказки“ (цветни листове, триещи се дъски, самоуправление/самопомощ). „Материализиране“ на успеха (карта на целите, списък на постиженията/колаж и др.).

**ЗА ДА СЕ ПРИВЛЕЧЕ И ПОДДЪРЖА
ВНИМАНИЕТО НА УЧЕНИКА,
Е НЕОБХОДИМО:**

Извикване на учениците отпред/близо до учителя за получаване на преки инструкции (напр. *Всеки да излиза отпред и да идва до мен*). Задават се интересни, провокативни въпроси, показват се снимки, разказват се кратки истории или се прочита стихотворение, за да се генерират дискусия и интерес към урока. Опит с игричност, и театралност – привличат вниманието и повишават интереса. Използване на мистерия: слага се предмет, свързан с урока, в кутия, чанта – начин да се накарат учениците да отгатват – предизвиква дискусии и писмени дейности. Прилага се система от различни сигнали: **слухови**: използва се звънче, пляскане или музикален фрагмент на пиано, китара, устни сигнали (*Стоп... Това е важно*); **зрителни**: присветване с лампа, вдигане на ръката си (знак за учениците да вдигнат ръце и да затворят уста, докато всички не замълчат и не започнат да внимават); рутинни фрази: *Всички... Готови...*; **очен контакт**: учениците трябва да виждат учителя, когато говори, особено когато дава инструкции. **За поддържане на вниманието**: добра предварителна подготовка и паузи при даване на инструкции. Отчетлив ритъм и разнообразни въпроси към целия клас, към двойки или индивидуален отговор при преподаване на урока. Намалване на времето за говорене. Използване на специализирани техники за задаване на въпроси (задават се отворени въпроси, изисква се учениците да разсъждават и се стимулират критично мислене и обсъждания

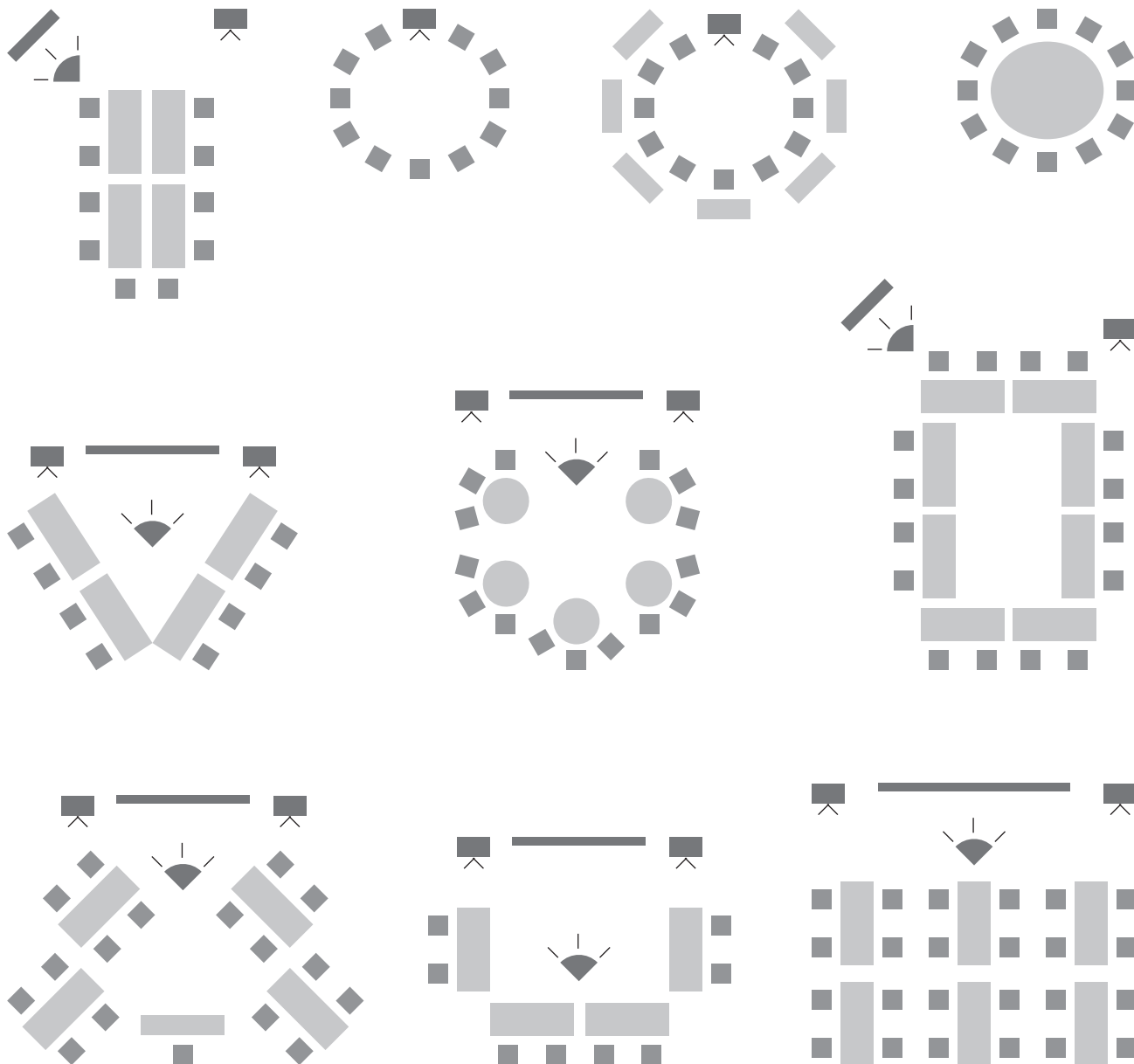
Приложение 2

СТИЛОВЕ НА УЧЕНЕ СПОРЕД ГАРДНЪР (GARDNER)

Стил на учене	Предпочитания на детето	Технологии на обучение	Подходящи методи на преподаване
Визуален	рисунки, схеми, пространствено представена информация, визуализация	графични обекти, мултимедийни презентации, симулации, цветни стимули	видео, кино, диапозитиви, игри за въображението, лабиринти, пъзели, илюстрирани книги, съставяне на мемокарти и флаш карти, работа със символи, картини, диаграми, подпомагащи запомнянето, цветни маркери, списъци с ключови думи, таблици, компютърни програми за онагледяване, метод „Лавина“, „Снежна топка“, „Мрежата на паяка“, „Мозъчни карти“, „Рисуване на идеи“
Слухов	рими, музика, звуци, ритми	аудио, видеоформат на учебното съдържание	музика, песни, посещения на концерти, музикални игри, музикални инструменти, факти, представени под формата на мелодия/рими, групови дискусии, методи: „Светофар“, „Мозъчна атака“, „Пирамида“
Вербален	писменни и разговорни форми	текст, запис, работа в група	„Дърво с решения“, „Инвентика“, „Какво би станало, ако ... хората са еднакви“, „Въртележка“.

Приложение 3

ВАРИАНТИ ЗА ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА КЛАСНАТА СТАЯ

2. ЗА УЧЕБНИКА И НЕГОВАТА СТРУКТУРА

За пореден път българският учител е изправен пред предизвикателствата на съвременното литературно образование – нови учебни програми, нови учебници и учебни комплекти.

Поставен до неотдавна в ролята на единствен всезнаещ субект в учебния час, източник на „извечни“ и „непоклатими“ истини, днес учителят по литература търси ведно със своите ученици кода за смислово дешифриране на текста, съвместно изготвят стратегии за овладяване на фикционалната литературна реалност.

Новият учебник по литература на ИК „Анубис“ и настоящата книга за учителя опитват да подпомогнат литературнообразователния процес в пети клас, интерпретирайки новата учебна програма (по литература за пети клас) в синхрон със съвременните образователни постановки.

Авторите на учебника предлагат ясно структурирано учебно съдържание, включващо достъпно поднесена (за петокласника) теоретична част и множество въпроси и задачи (отново съобразени с възрастовите особености на ученика в пети клас), предпоставящи интерактивни техники и дейности. Учебникът представя следните разнообразни рубрики¹, целящи да подпомогнат усвояването на материала:

В рубриката **ДА ПРОЧЕТА** са поместени произведенията, които ще се изучават.

На въпросите от **ДА СЕ ВПИША В ТЕКСТА** учениците ще отговарят, преди да са започнали да четат произведенията и текстовете.

В **ДА РАЗБЕРА КАКВО (НЕ) ЗНАЯ** се предлага основната информация по учебния материал. Според характера на урочната тема там се появяват различни подрубрики с информация за изучавания текст (**МИТЪТ, ЛЕГЕНДАТА, ПРИКАЗКАТА, НАРОДНАТА ПЕСЕН**), както и подрубрики с обяснения за разбиране на текста (**СЮЖЕТЪТ, ГЕРОИТЕ, ТЕМИТЕ, ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВО**). Когато се изучава литературно произведение, са включени кратки сведения за автора (**АВТОРЪТ**). Към всеки урок има особен **РЕЧНИК**, където са обяснени непознатите думи (с черен цвят) и новите понятия (с червен цвят).

¹ Имайки предвид регламентираното учебно време, 40 – 45 мин, както и интересите и възможностите на своите ученици, учителят решава по кои от рубриките се работи.

Въпросите от **В ЧАС ЛИ СЪМ** ще покажат дали ученикът е внимавал и доколко е разбрал съдържанието на изучавания текст и урочната статия. Задачата учениците да запишат в тетрадките си (в таблица по зададен модел) моментите, които са ясни, както и тези, които ги затрудняват или смущават, дава възможност за обратна връзка (учител – ученик), както и за обсъждане със съучениците.

В рубриката **ТАЙНИТЕ НА ТЕКСТА** са включени по-сложни въпроси и задачи, свързани с особеностите на изучаваните произведения.

Чрез рубриката **ИСКАМ ДА ПОПИТАМ** се изясняват евентуални въпроси по текста или по урочната статия, на които не е получен отговор до този момент. Те също ще се впишат в тетрадката на ученика в таблица по предложения модел, за да се обсъдят и да се потърсят отговорите.

ЗАДАЧКА В КАРТИНКА предлага изпълнението на определени задачи по изображения, които представят части от съдържанието на изучавания текст или са тематично свързани с него. Тези изображения са много подходящи за развиване на комуникативните компетентности на петокласниците.

Задачите от **ТВОРЧЕСТВО В ЕКИП** имат изследователски характер и свързват материала по литература с другите учебни предмети.

СА КАКВО МИСЛЯ АЗ ученикът има възможност да изрази своето лично мнение за изучаваното произведение и проблемите, свързани с него.

Рубриката **АТЕЛИЕ 6+** е предназначена за най-амбициозните ученици. В тази рубрика се въвеждат знания, които не са задължителни, но биха послужили като сигурна основа за една по-нататъшна подготовка по литература.

В МОЯТА БИБЛИОТЕКА И ГАЛЕРИЯ са включени допълнителни текстове, свързани с изучавания материал, както и сведения за литературни произведения и творби от други изкуства, които разработват същите теми като тези от съответния урок.

Електронният вариант на учебника предлага разнообразие от допълнителни продукти – мултимедийни презентации, интернет линкове по дадени теми, видеофилми, тестови задачи от различен тип, електронни ресурси за самопроверка на усвоените знания и ключови компетентности по литература, интерактивен речник на термини и понятия, свързани с литературното обучение в 5. клас.

Поднесенят по този начин учебен материал, съобразен с държавните образователни изисквания за прогимназиалния етап на средната образователна степен, създава условия за формирането на съответните компетентности (литературни, социокултурни и комуникативни), предвидени в новата учебна програма по литература за пети клас.

МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОДИ

Съобразявайки методическите стратегии и подходи с новия модел на поднасяне на учебното съдържание в учебника по литература, настоящата книга за учителя предлага:

1. *Годишно тематично разпределение.* В графите са разпределени учебните седмици (№ по ред), темите на урочните единици, видовете уроци, контекстът и дейностите за всяка урочна единица, методите и формите на оценяване по теми. Наред с познатите видове уроци – за нови знания, за упражняване, за обобщение и за преговор, разпределението предвижда и часове за **развиване на комуникативните компетентности**. Контекстът и дейностите за първите три вида уроци са предпоставени от рубриците в учебника **ТАЙНИТЕ НА ТЕКСТА, ТВОРЧЕСТВО В ЕКИП, А КАКВО МИСЛЯ АЗ**; за урока за развиване на комуникативните компетентности – от рубриката **ЗАДАЧКА В КАРТИНКА**.

2. Разработени инвариантни модели на планиране на урок – урок за нови знания на тема **Мит, митове, особености**; урок за упражняване на тема **Троица братя града градяха – магията на народната песен**, и урок за обобщение на тема **Различни разкази за човека и света**.² Трите урока разработват учебното съдържание на една тематична единица от всеки раздел (*Митологичен модел за света, Фолклорен модел за света, Различни разкази за човека и света*), включен в новата учебна програма.

Представените уроци илюстрират типологията на съответния вид урок:

• **Урокът за нови знания** е характерен с усвояването на преобладаващо непозната информация – за мита, за фолклора, за авторите и съответните текстове. Затова и всички методи на обучение, както и всички дидактически форми са приложими в този вид урок. Изхождайки от актуалните методически постановки, предлагаме в уроците за нови

знания, свързани с изучаване на същността и особеностите на мита, на фолклора и на фолклорните жанрове, да се прилагат *историко-типологичният метод* и *методът на интерпретация*. Тези уроци, в които учениците се срещат с неизучавани текстове, предполагат приложение на *метода на интерпретация* и на *съпоставителния метод*. Като най-подходящата дидактическа форма на обучение за учениците в прогимназиалния етап се сочи *беседата*. В уроци на тема *Мит и митология, Представи за света в митологията, Фолклор, Фолклорен модел на света, Приказка, Фолклорно-празничен календар, Празници и делници* би било удачно беседата да се съчетава с *разказ на учителя*. Разбира се, достигнатото познавателно ниво на учениците от съответния клас предопределя дали всеки урок за нови знания да протече само под формата на беседа, или тя да се комбинира с разказ на учителя (макар и в изключително синтезиран обем).

• **Урокът за упражняване** предполага формиране на съответните компетентности, разчитайки на опорни знания. Начинът на представяне на учебното съдържание в учебника по литература за пети клас на ИК „Анубис“ автоматизира поредица от дейности, изграждащи технология за работа с текста – след всеки абзац от художествения текст има поредица от въпроси към ученика, а в края на текста – система от въпроси и задачи. Представената методология дава възможност в системата уроци за упражнявания върху митологични, фолклорни и авторски текстове да се обяснят и разберат смисълът и значението на изучаваното произведение, да се затвърдят и надградят достигнатите знания, умения и отношения. Затова и като най-подходящи литературнообразователни методи в уроците за упражнявания се сочат *методът на интерпретацията* и *съпоставителният метод*, а като най-подходяща дидактическа форма – *беседата*.

• **Уроците за обобщение и преговор** имат за цел да обобщят и да систематизират знанията на учениците, да илюстрират уменията им за практическо приложение на формираните компетентности. Съобразно новата учебна програма по литература за пети клас включеното учебно съдържание в учебника предвижда четири урока за обобщение по следните теми: *Митологичен модел на света, Фолклорен модел на света* – два урока (един след изучаване на фолклорните текстове и един след изучаване на фолклорно-празничния календар) и *Различни разкази за човека и света*. Уроците за преговор са три на база на съответни

² Разбира се, деленето на уроци на видове е твърде условно, според преобладаващата нова информация и дейности.

те теми. Спецификата на този вид уроци (за обобщение и за преговор) предполага приложението и на трите литературнообразователни метода, като отново най-подходящата дидактическа форма е *беседата*.

Всички видове уроци включват приложение на интерактивни методи и техники.

Плановете на уроците се структурират съобразно новите методически постановки по следния модел:

Тема на урока

Цели на урока

Вид на урока

Методи, методически средства и похвати

Учебни ресурси

Ход на урока, включващ:

- *Въвеждаща учебна ситуация*

- *Учебни ситуации за разкриване на учебното съдържание*

- *Заклучителна учебна ситуация*

Очаквани резултати

Аналогичен е и моделът на разработените варианти на урочни планове.

За проверка и оценка на достигнатите знания в края на годината са изготвени тестови задачи, критерии и скала за тяхното оценяване.

В края на раздела *Варианти на урочни планове* са илюстрирани характерните особености и изискванията за създаване на трите вида ученически текстове (*трансформиращ преразказ, разказ по въображение, разказ по зададени опори: тема, начало и/или край*), включени в учебната програма по литература за пети клас. Тъй като *трансформирацията преразказ* е непознат за учениците, в учебника е предвидена статия, представяща обстойно неговите характеристики. *Разказ по въображение и разказ по зададени опори* учениците вече познават (по един или друг начин), поради което не са изведени в отделни урочни статии. В книгата за учителя са дадени най-общо спецификите на трите жанра, а в тетрадката за развитие на комуникативните компетентности е онагледен алгоритъмът за работа с всеки от тях.

Пожелаваме на всички спорна работа и добри резултати!

Авторите

3. ПРИМЕРНО ГОДИШНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

Училище .....

Град .....

Утвърждавам: .....

Директор: (име и фамилия)

ПРИМЕРНО ГОДИШНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА (КОМПОНЕНТ „ЛИТЕРАТУРА“) ЗА 5. КЛАС
ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА
УЧЕБНА 2016/2017 ГОДИНА

Уроци за нови знания	НЗ	25 часа
Уроци за упражнения	У	30 часа
Уроци за преговор	П	4 часа
Уроци за обобщение	О	4 часа
Уроци за контролни и класни работи	К	5 часа
Развиване на комуникативните компетентности – трансформиращ преразказ, разказ по въображение, разказ по зададени опори	РКК	17 часа

Годишен хорариум: 85 часа

Изготвил: .....

(име и фамилия)

ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1	БЕ			
2	1	БЕ			
3	1	Начален преговор по литература	П	Познава литературните творби, включени в учебната програма, в съответствие с жанровото им многообразие (разпознава различни текстове: художествен и нехудожествен текст; проза и стихове; повествование, описание и разсъждение); разсъждава, сравнява, обобщава, споделя лични мнения и предпочитания; владее на практическо равнище основни литературни термини – стих, строфа, рима, ритъм и др.	
4	1	Мит и митология	НЗ	Познава значението на понятието <i>мит</i> и разпознава негови характерни черти.	мит, митология
5	1	БЕ	РКК		
6	2	БЕ			
7	2	БЕ			
8	2	Представи за света в митологията	НЗ	Различава характерни особености на митологичния модел за света и обяснява различните представи за устройството на света.	
9	2	Древногръцки мит за произхода на боговете	У	Идентифицира в древногръцкия мит за произхода на боговете подобията, разликите и конфликтите между боговете и хората.	древногръцки мит
10	2	Разказ по въображение	РКК	Подготвя и планира в устна форма създаване на разказ по въображение с цел да изрази творчески представи, преживявания, чувства.	разказ по въображение
11	3	БЕ			
12	3	БЕ			

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Беседа върху съществени компоненти на литературните творби от учебното съдържание на читанката за 4. клас.</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване от фронтална проверка и тестова форма за проверка на входното ниво на класа	
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Задачи за самостоятелна групов работа:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Разказ за проява на героизъм в настоящето 2. Описание на собствената представа за добро и зло <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работата по групи	
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия.</p> <p>Задачи за самостоятелна групов работа:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Илюстрация на любим сезон 2. Съчетание на илюстрацията с музикален съпровод <p>Задача за домашна работа: изготвяне на презентация/клип</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици.</p>	индивидуално оценяване работата по групи оценяване на домашна работа	
	<p>Беседа</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване устно изпитване	
	<p>Беседа върху подготовка и планиране на създаване на разказ по въображение</p> <p>Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	индивидуално оценяване устно изпитване	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
13	3	Древногръцки мит за произхода на боговете	У	Идентифицира в древногръцкия мит за произхода на боговете подобията, разликите и конфликтите между боговете и хората.	древногръцки мит
14	3	Древногръцки мит за произхода на боговете	НЗ	Различава основни персонажи и характерни особености на пространството и времето в древногръцкия мит за произхода на боговете. Намира и извлича информация от древногръцкия мит за произхода на света/на боговете с оглед на конкретна изследователска задача.	древногръцки мит
15	3	БЕ	РКК		
16	4	БЕ			
17	4	БЕ			
18	4	Трансформиращ преразказ	НЗ	Познава специфичните особености на трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача.	трансформиращ преразказ
19	4	Трансформиращ преразказ	У	Познава изискванията (пъриазказните критерии) за писане на трансформиращ преразказ.	трансформиращ преразказ
20	4	Трансформиращ преразказ от името на герой (подготовка и планиране)	РКК	Познава организацията на първия подготовителен етап от работата за съставяне на трансформиращ преразказ от името на герой.	

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Беседа Задачи за групов самостоятелна работа: 1. Изготвяне на план на литературния текст 2. Попълване на таблица по зададен модел 3. Написване на текст по зададена илюстрация Задача за домашна работа Преразказ на изучавания текст в сегашно време Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Задачи за самостоятелна групов работа: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Изготвяне на презентация (работа в екип) Задача за домашна работа: Извличане на информация от интернет (заглавия на филми и игри, свързани с древногръцките митове) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език. Използва електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху структурните компоненти на писмени ученически текст. Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа Структурни компоненти и изисквания за писане на трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача; запознаване с критериите за оценка на трансформиращ преразказ Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Задачи за самостоятелна работа: 1. Запознаване със съдържанието на неизучван текст 2. Разделяне и озаглавяване на епизодите 3. Оформяне на план за трансформации на текста от името на герой Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	индивидуално оценяване	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
21	5	БЕ			
22	5	БЕ			
23	5	Библейски разказ за началото на света	У	Идентифицира в библейски разказ за началото на света подобията и разликите между Бог и човека.	
24	5	Библейски разказ за началото на света	У	Идентифицира в библейски разказ за началото на света подобията и разликите между Бог и човека.	
25	5	БЕ	РКК		
26	6	БЕ			
27	6	БЕ			
28	6	Библейски разказ за началото на света	НЗ	Различава основни персонажи и характерни особености на пространството и времето в библейски разказ за началото на света. Намира и извлича информация от библейския разказ за началото на света с оглед на конкретна изследователска задача.	
29	6	Митологичен модел на света	О	Идентифицира в древногръцкия мит за произхода на боговете подобията, разликите и конфликтите между боговете и хората. Различава основни персонажи и характерни особености на пространството и времето в древногръцкия мит за произхода на боговете. Намира и извлича информация от древногръцкия мит за произхода на света/на боговете с оглед на конкретна изследователска задача. Идентифицира в библейския разказ за началото на света подобията и разликите между Бог и човека. Различава основни персонажи и характерни особености на пространството и времето в библейския разказ за началото на света. Намира и извлича информация от библейския разказ за началото на света с оглед на конкретна изследователска задача.	

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа: Описание на картинки (от урочната статия) в устна форма Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочния текст Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа: Изготвяне на презентация (работа в екип) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език. Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа (по групи): Изготвяне на презентация (работа в екип) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния и визуалния език. Използва електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване от фронтална проверка работа по групи оценяване на домашна работа	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
30	6	Трансформиращ преразказ от името на герой (създаване)	РКК	Създава в писмена форма трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача.	
31	7	БЕ			
32	7	БЕ			
33	7	Контролна работа по литература 1	К		
34	7	Фолклор	НЗ	Разбира значението на словесния фолклор. Съпоставя отношенията между човека и традиционната общност със своя опит.	
35	7	БЕ	РКК		
36	8	БЕ			
37	8	БЕ			
38	8	Фолклорен модел на света	НЗ	Различава основни ценности и норми на традиционната общност, свързани с опозицията свое – чуждо. Различава характерни особености на фолклорния модел за света.	
39	8	„Господ и дяволът правят света“	У	Разпознава жанрови характеристики на легендата „Господ и дяволът правят света“. Тълкува легендата „Господ и дяволът правят света“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
40	8	Редактиране на трансформиращ преразказ на неизучаван текст от името на герой	РКК	Познава специфичните особености и изискванията за писане на трансформиращ преразказ на неизучаван текст от името на герой. Спазва книжовни езикови правила. Анализира и критично оценява сполучливостта на свой или чужди трансформиращи преразкази.	
41	9	БЕ			
42	9	БЕ			

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Задача за самостоятелна работа: Създаване на трансформиращ преразказ от името на герой върху неизучаван текст</p> <p>Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи	
<p>Беседа</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа върху: Запознаване с критериите за проверка и оценка на трансформиращ преразказ от името на герой</p> <p>Задача за самостоятелна работа: Редактиране</p> <p>Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
43	9	„Господ и дяволът правят света“	У	Разпознава жанрови характеристики на легендата „Господ и дяволът правят света“. Тълкува легендата „Господ и дяволът правят света“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
44	9	„Господ и дяволът правят света“	НЗ	Съпоставя библейския разказ за началото на света и легендата „Господ и дяволът правят света“ и обяснява сходства и разлики помежду им. Определя в „Господ и дяволът правят света“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.	легенда
45	9	БЕ	РКК		
46	10	БЕ			
47	10	БЕ			
48	10	Приказка	НЗ	Познава значението на понятието <i>вълшебна (фолклорна) приказка</i> и разпознава нейни жанрови характеристики.	вълшебна (фолклорна) приказка
49	10	„Тримата братя и златната ябълка“	У	Познава значението на понятието <i>вълшебна (фолклорна) приказка</i> и разпознава нейни жанрови характеристики, проявени в „Тримата братя и златната ябълка“.	
50	10	Разказ по въображение (подготовка и планиране)	РКК	Познава организацията на първия подготовителен етап от работата за създаване на разказ по въображение.	

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа (по групи): Изготвяне на план на литературния текст Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа (в екип): Работа по проект Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния и визуалния език. Използва електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задачи за домашна работа (в екип): Изготвяне на презентация (или представяне в табличен вид) на различни видове приказки (по зададен модел) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език. Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
<p>Беседа Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване</p>	
<p>Беседа върху: 1. Уточняване целта на създаване на разказ по въображение 2. Уточняване на тема, заглавие, участници 3. Изготвяне на сюжетна схема Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	<p>индивидуално оценяване</p>	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
51	11	БЕ			
52	11	БЕ			
53	11	„Тримата братя и златната ябълка“	У	Тълкува приказката „Тримата братя и златната ябълка“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
54	11	„Тримата братя и златната ябълка“	НЗ	Определя в „Тримата братя и златната ябълка“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях. Познава значението на понятието <i>сюжет</i> . Оценява завършека на приказката „Тримата братя и златната ябълка“ във връзка с нейния сюжет.	сюжет
55	11	БЕ	РКК		
56	12	БЕ			
57	12	Класна работа 1	К		
58	12	Класна работа 1	К		
59	12	„Златното момиче“	У	Тълкува приказката „Златното момиче“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
60	12	Разказ по въображение (създаване)	РКК	Създава в писмена форма разказ по въображение с цел да изрази творчески представи, преживявания, чувства. Спазва правилата на книжовния изговор, а в писмена форма – книжовните езикови правила. Поставя логическо ударение на подходящо място.	
61	13	БЕ			

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Изготвяне на план на литературния текст Задачи за домашна работа (по избор): 1. Превръщане на пряката реч от изучавания текст в непряка 2. Преразказ на изучавания текст от името на герой (по избор) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа (в екип): Изготвяне на презентация (или представяне в таблица по зададен модел) на различни варианти на приказката Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
	по формата за НВО	
	по формата за НВО	
<p>Беседа Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване</p>	
<p>Задача за самостоятелна работа: Създаване на разказ по въображение Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	<p>писмено изпитване</p>	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
62	13	БЕ			
63	13	„Златното момиче“	У	Тълкува приказката „Златното момиче“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
64	13	„Златното момиче“	НЗ	Различава характерни особености на пространството и времето в приказката „Златното момиче“. Различава в приказните опозиционни двойки герои от приказката „Златното момиче“ различни аспекти на фолклорния образ на човека. Определя в „Златното момиче“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.	Приказни опозиционни двойки герои
65	13	БЕ	РКК		
66	14	БЕ			
67	14	БЕ			
68	14	„Троица братя града градяха“	У	Разпознава жанрови характеристики на народна песен, проявени в „Троица братя града градяха“.	
69	14	„Троица братя града градяха“	У	Тълкува народната песен „Троица братя града градяха“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
70	14	Разказ по въображение (редактиране)	РКК	Познава специфичните особености и критериите за писане на разказ по въображение. Спазва книжовните езикови правила.	

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Изготвяне на план на литературния текст Задача за домашна работа: Преразказ на текста от името на герой (по избор). Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия. Задачи за самостоятелна работа по групи: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Музикална и художествена илюстрация Задача за домашна работа (в екип): Изготвяне на таблица Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Беседа Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа Задачи за самостоятелна групово работа: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Изготвяне на план на литературния текст Задача за домашна работа: Преразказ на литературния текст от името на определен герой Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Беседа върху запознаване с критериите за оценка и проверка на разказ по въображение. Задача за самостоятелна работа: Редактиране Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
71	15	БЕ			
72	15	БЕ			
73	15	„Троица братя града градяха“	НЗ	Тълкува народната песен „Троица братя града градяха“ съобразно конкретните проявления на жанра. Определя в „Троица братя града градяха“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.	
74	15	Фолклорен модел на света	О	<p>Различава основни ценности и норми на митологичната (традиционната) общност. Определя в изучавани текстове проблеми и конфликти, специфични за митологичния и за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.</p> <p>Различава характерни особености на пространството и времето в изучавани митологични и фолклорни текстове.</p> <p>Различава основни персонажи на мита и основни за фолклора герои и конфликти.</p> <p>Съпоставя различни митически версии за сътворението/началото на света и обяснява разликите помежду им.</p> <p>Тълкува образи на света в изучавани фолклорни текстове.</p> <p>Познава значението на следните жанрове на словесността: <i>мит, вълшебна (фолклорна) приказка</i>, разпознава техни жанрови характеристики и тълкува текстове на <i>легенда, вълшебна (фолклорна) приказка, народна песен</i> съобразно конкретните проявления на жанра.</p> <p>Познава значението на понятието <i>сюжет</i>.</p> <p>Съпоставя изучаван мит и изучавана легенда, разказващи за едно и също събитие, и обяснява сходства и различия помежду им. Обяснява отношения между герои в изучаван текст.</p> <p>Различава в приказните опозиционни двойки герои различни аспекти на фолклорния образ на човека.</p>	
75	15	БЕ	РКК		
76	16	БЕ			
77	16	БЕ			

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия.</p> <p>Задача за самостоятелна работа по групи:</p> <p>Попълване на таблици по зададени модели.</p> <p>Задачи за домашна работа (в екип):</p> <p>Проучване на фолклорни текстове по зададен модел.</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи.</p> <p>Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p> <p>Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи:</p> <p>Попълване на таблици по зададени модели.</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи.</p> <p>Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване от фронтална проверка работа по групи</p>	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
78	16	Фолклорно-празничен календар	НЗ	Познава значението на понятието <i>календар</i> и неговите специфики.	
79	16	Празници и делници	НЗ	Познава значението на понятието <i>ритуал</i> и осъзнава разликата между <i>делник</i> и <i>празник</i> за фолклорната общност.	ритуал
80	16	Разказ по зададена тема (подготовка и планиране)	РКК	Познава организацията на подготовка и планиране за писане на разказ по зададени опори.	
81	17	БЕ			
82	17	БЕ			
83	17	Коледа	НЗ	Познава празника Коледа (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар)	
84	17	Коледа	У	Познава празника Коледа (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар).	
85	17	БЕ	РКК		

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия.</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия.</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Художествена илюстрация, тематично обвързана с урока Задача за домашна работа (в екип): Проучване (тематично обвързано с урока), преставено в табличен вид</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Съпоставя изучавани в часовете по литература текстове с текстове, изучавани в часовете по чужд език, въз основа на обща културна и/или жанрова принадлежност.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Беседа върху: 1. Осмисляне на темата за създаване на разказ по зададени опори. 2. Уточняване на заглавие и участници 3. Изготвяне на сюжетна схема</p> <p>Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи: 1. Посочване на специфични художественоизразни средства 2. Открояване (на емпирично ниво) на жанрови специфики</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	

ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
86	18	БЕ			
87	18	БЕ			
88	18	Коледа	У	Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.	
89	18	Великден	НЗ	Познава празника Великден (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар).	
90	18	Празник – разказ по зададена тема (създаване)	РКК	Създава в писмена форма разказ по зададени опори с цел да: изрази творчески представи, преживявания, чувства; заинтригува възприемателя с разказваната история. Спазва книжовни езикови правила. Анализира и критично оценява сполучливостта на свои или чужди разкази по опори.	
91	19	БЕ			
92	19	БЕ			
93	19	Великден	У	Познава празника Великден (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар). Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.	

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задачи за домашна работа (в екип): 1. Проучване и съпоставка (тематично обвързани с урока) 2. Мултимедийна презентация или таблица (по зададен модел) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Съпоставя изучавани в часовете по литература текстове с текстове, изучавани в часовете по чужд език, въз основа на обща културна и/или жанрова принадлежност. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
	<p>Задача за самостоятелна работа: Създаване на разказ по зададена тема. Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна групово работа: Попълване на таблици по зададени модели Задачи за домашна работа (в екип): Мултимедийна презентация или таблица (по зададен модел) Проучване и съпоставка (тематично обвързани с урока) Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Съпоставя изучавани в часовете по литература текстове с текстове, изучавани в часовете по чужд език, въз основа на обща културна и/или жанрова принадлежност. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
94	19	Гергьовден	НЗ	Познава смисъла и значението на празника Гергьовден (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар).	
95	19	БЕ	РКК		
96	20	БЕ			
97	20	БЕ			
98	20	Гергьовден	У	Познава смисъла и значението на празника Гергьовден (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар). Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.	
99	20	Курбан байрам	НЗ	Познава смисъла и значението на празника Курбан байрам (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар).	
100	20	Празник – разказ по зададена тема (редактиране)	РКК	Познава специфичните особености и изискванията за създаване на разказ по зададени опори. Спазва книжовните езикови правила. Анализира и критично оценява свои или чужди разкази по зададена тема.	
101	21	БЕ			
102	21	БЕ			
103	21	Курбан байрам	У	Познава смисъла и значението на празника Курбан байрам (един от основните празници от фолклорния/традиционния календар). Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.	

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Задача за домашна работа (в екип): Мултимедийна презентация или таблица (по зададен модел)</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа върху: Запознаване с критериите за оценка и проверка на разказ по зададена тема</p> <p>Задача за самостоятелна работа: Редактиране на разказ по зададена тема.</p> <p>Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	
<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Преразказ на литературния текст от името на герой <p>Задача за домашна работа (в екип): Проучване (тематично обвързано с урока)</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
104	21	Фолклорен/традиционен календар	О	Познава значението на понятието <i>ритуал</i> , осъзнава разликата между <i>делник</i> и <i>празник</i> за фолклорната общност. Познава основни празници от фолклорния/традиционния календар: Коледа, Великден, Пасха, Курбан байрам, Гергьовден. Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.	
105	21	БЕ	РКК		
106	22	БЕ			
107	22	БЕ			
108	22	Контролна работа по литература 2	К		
109	22	Христо Ботев – „Хайдути. Баща и син“	У	Разпознава основни ценности и норми на традиционната общност и разбира тяхната трансформация в „Хайдути“. Различава основни герои в „Хайдути“ и тълкува постъпките им, съотнасяйки ги с основни ценности и норми на традиционната общност, както и с личния си опит.	
110	22	Разказ по зададени начало и/или край (подготовка и планиране)	РКК	Познава организацията на подготовка и планиране за писане на разказ по зададени начало и/или край.	
111	23	БЕ			
112	23	БЕ			
113	23	Христо Ботев – „Хайдути. Баща и син“	У	Разпознава основни ценности и норми на традиционната общност и разбира тяхната трансформация в „Хайдути“. Различава основни герои в „Хайдути“ и тълкува постъпките им, съотнасяйки ги с основни ценности и норми на традиционната общност, както и с личния си опит.	
114	23	Христо Ботев – „Хайдути. Баща и син“	НЗ	Разпознава образи на народната песен, изградени в „Хайдути“.	
115	23	БЕ	РКК		
116	24	БЕ			

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване от фронтална проверка работа по групи	
		писмено изпитване	
	<p>Беседа Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
	<p>Беседа върху: 1. Осмисляне на началото и/или края на разказа 2. Уточняване на заглавие и участници 3. Изготвяне на сюжетна схема Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	индивидуално оценяване	
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна групов работа: 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Открояване (на емпирично ниво) на жанрови специфики Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи	
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
117	24	БЕ			
118	24	Христо Ботев – „Хайдути. Баща и син“	НЗ	Различава характерни особености на пространството и времето в „Хайдути“.	
119	24	Христо Ботев – „Хайдути. Баща и син“	У	Разпознава основни ценности и норми на традиционната общност и разбира тяхната трансформация в „Хайдути“. Разпознава образи на народната песен, изградени в „Хайдути“. Различава основни герои в „Хайдути“ и тълкува постъпките им, съотнасяйки ги с основни ценности и норми на традиционната общност, както и с личния си опит. Различава характерни особености на пространството и времето в „Хайдути“.	
120	24	Разказ по зададени начало и/или край (създаване)	РКК	Създава в писмена форма разказ по зададени начало и/или край с цел да: изрази творчески представи, преживявания, чувства; заинтригува възприемателя с разказваната история. Спазва книжовните езикови правила.	
121	25	БЕ			
122	25	БЕ			
123	25	„Легенда за рома“	У	Различава основни герои и характерни особености на пространството и времето в „Легенда за рома“. Тълкува „Легенда за рома“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
124	25	„Легенда за рома“	НЗ	Определя в „Легенда за рома“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.	

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
	<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Попълване на таблици по зададени модели 2. Изготвяне на илюстрация <p>Задача за домашна работа (в екип):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проучване и съпоставка (тематично обвързани с урока) 2. Изготвяне на презентация/клип <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
	<p>Създаване на разказ по зададени начало и/или край</p> <p>Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	
	<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна групово работа:</p> <p>Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Задача за домашна работа</p> <p>Изготвяне на план на литературния текст</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи	
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Задача за домашна работа:</p> <p>Проучване и съпоставка (тематично обвързани с урока), представени в таблица (по зададен модел)</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
125	25	БЕ	РКК		
126	26	БЕ			
127	26	БЕ			
128	26	„Главатарят, който искал да плени месечината“	У	Обяснява значението на сюжета в приказката „Главатарят, който искал да плени месечината“.	
129	26	„Главатарят, който искал да плени месечината“	У	Тълкува приказката „Главатарят, който искал да плени месечината“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
130	26	Разказ по зададени начало и /или край (редактиране)	РКК	Познава специфичните особености и изискванията за създаване в писмена форма на разказ по зададени начало и/или край с цел да: изрази творчески представи, преживявания, чувства; заинтригува възприемателя с разказваната история. Спазва книжовните езикови правила. Анализира и критично оценява сполучливостта на свои или чужди разкази по опори.	
131	27	БЕ			
132	27	БЕ			
133	27	„Главатарят, който искал да плени месечината“	НЗ	Определя в „Главатарят, който искал да плени месечината“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.	
134	27	Шарл Перо – „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“	У	Различава основни герои и характерни особености на пространството и времето в приказката „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“. Обяснява значението на сюжета в приказката „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“.	
135	27	БЕ	РКК		
136	28	БЕ			
137	28	БЕ			

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
<p>Беседа Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи	
<p>Беседа върху: Запознаване с критериите за проверка и оценка на разказ по зададени начало и/или край. Задача за самостоятелна работа: Редактиране на разказ по зададени начало и/или край. Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	писмено изпитване	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Задачи за самостоятелна групов работа: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа: Изготвяне на художествена илюстрация и музикален съпровод (тематично обвързани с урока) Дейности: Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Беседа Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
138	28	Шарл Перо – „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“	У	Тълкува приказката „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
139	28	Шарл Перо – „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“	НЗ	Различава в приказката „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“ приписване на специфично човешки характеристики на животно и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.	
140	28	Трансформиращ преразказ от името на неутрален разказвач (подготовка и планиране)	РКК	Познава организацията на първия подготвителен етап от работата за съставяне на трансформиращ преразказ от името на неутрален разказвач.	
141	29	БЕ			
142	29	БЕ			
143	29	Х. Кр. Андерсен – „Грозното патенце“	У	Различава основни герои и характерни особености на пространството и времето в приказката „Грозното патенце“.	
144	29	Х. Кр. Андерсен – „Грозното патенце“	У	Тълкува приказката „Грозното патенце“ съобразно конкретните проявления на жанра.	
145	29	БЕ	РКК		
146	30	БЕ			

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа: Изготвяне на план на литературния текст</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа: Проучване и съпоставка (обвързани тематично с урока)</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици. Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	
	<p>Беседа върху: 1. Запознаване със съдържанието на неизучван текст 2. Разделяне и озаглавяване на епизодите 3. Оформяне на план за трансформации на текста от името на неутрален разказвач</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	<p>индивидуално оценяване</p>	
	<p>Беседа</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване</p>	
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Задача за домашна работа: Изготвяне на план на литературния текст</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа</p>	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
147	30	Класна работа № 2	К		
148	30	Класна работа № 2	К		
149	30	Х. Кр. Андерсен – „Грозното патенце“	НЗ	Оценява завършека на приказката „Грозното патенце“ във връзка с нейния сюжет и с личния си опит. Различава в приказката „Грозното патенце“ приписване на специфично човешки характеристики на животно и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.	
150	30	Трансформиращ преразказ от името на неутрален разказвач (създаване)	РКК	Създава в писмена форма трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача. Спазва книжовните езикови правила.	
151	31	БЕ			
152	31	БЕ			
153	31	Рик Риърдън – „Похитителят на мълнии“	У	Различава в откъси от „Похитителят на мълнии“ характерни особености на вълшебната приказка и обяснява отношения между героите на творбата.	
154	31	Рик Риърдън – „Похитителят на мълнии“	У	Различава в откъси от „Похитителят на мълнии“ характерни особености на вълшебната приказка и обяснява отношения между героите на творбата.	
155	31	БЕ	РКК		
156	32	БЕ			
157	32	БЕ			

Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
(7)	(8)	(9)
	по формата за НВО	
<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия.</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи:</p> <p>Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Задача за домашна работа:</p> <p>Проучване (тематично обвързано с урока)</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици.</p> <p>Използва книги от електронни библиотеки и от други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>	индивидуално оценяване работа по групи оценяване на домашна работа	
<p>Задача за самостоятелна работа:</p> <p>Създаване на трансформиращ преразказ от името на неутрален разказвач</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи.</p>	писмено изпитване	
<p>Беседа</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни задачи.</p> <p>Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване	
<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна групово работа:</p> <p>Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи.</p> <p>Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	индивидуално оценяване работа по групи	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
158	32	Рик Риърдън – „Похитителят на мълнии“	НЗ	Съпоставя откъси от „Похитителят на мълнии“ с древногръцки мит, с изучавани произведения, обяснява сходствата и различията между сюжетите и оценява значението им за културното многообразие.	
159	32	Различни разкази за човека и света	О	Свързва изучавано произведение с името на автора, с жанра, с имена на герои от произведението, със сюжета и мотивите му. Определя начини, по които (откъс от) конкретен фолклорен и литературен текст въздейства естетически, и се обосновава чрез примери от художествения изказ. Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача. Обяснява отношения между герои в изучаван текст. Различава в приказните опозиционни двойки герои различни аспекти на фолклорния образ на човека. Различава в изучаван художествен текст приписване на специфично човешки характеристики на животно, на предметен или на природен обект и обяснява значението им за изграждането на смисъла на (откъс от) текста.	
160	32	Трансформиращ преразказ от името на неутрален разказвач (редактиране)	РКК	Познава специфичните особености и изискванията за писане на трансформиращ преразказ от името на неутрален разказвач. Спазва книжовните езикови правила. Анализира и критично оценява сполучливостта на свои или чужди текстове.	
161	33	БЕ			
162	33	БЕ			
163	33	Контролна работа по литература 3	К		

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Разказ на учителя, съчетан с беседа върху основните компоненти на урочната статия</p> <p>Задачи за самостоятелна работа по групи:</p> <p>Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Задача за домашна работа (в екип):</p> <p>Представяне на мултимедийна презентация</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на различни езици.</p> <p>Представя теоретични знания чрез дигитални средства.</p>	<p>индивидуално оценяване</p> <p>работа по групи</p> <p>оценяване на домашна работа</p>	
	<p>Беседа</p> <p>Задачи за самостоятелна работа (в екип):</p> <p>Изследователска дейност (универсални теми и проблеми, свързващи мит, фолклор, литература)</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи.</p> <p>Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване от</p> <p>фронтална проверка</p> <p>работа по групи</p>	
	<p>Беседа върху:</p> <p>Запознаване с критерии за проверка и оценка на трансформиращ преразказ на неизучаван текст от името на неутрален разказвач.</p> <p>Задача за самостоятелна работа: Редактиране</p> <p>Дейности:</p> <p>Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи.</p> <p>Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>		

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
164	33	Митологичен модел за света (преговор по литература – I дял)	П	<p>Различава основни ценности и норми на митокултурната (традиционната) общност.</p> <p>Определя в изучавани текстове проблеми и конфликти, специфични за митологичния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.</p> <p>Различава характерни особености на пространството и времето в изучавани митологични текстове.</p> <p>Различава основни персонажи на мита и конфликти.</p> <p>Съпоставя различни митически версии за сътворението/началото на света и обяснява разликите помежду им. Познава значението на <i>мита</i> като жанр на словесността, разпознава негови жанрови характеристики и тълкува текстове съобразно конкретните проявления на жанра.</p>	
165	33	БЕ	РКК		
166	34	БЕ			
167	34	БЕ			
168	34	Фолклорен модел за света (преговор по литература – II дял)	П	<p>Различава основни ценности и норми на митокултурната (традиционната) общност.</p> <p>Определя в изучавани текстове проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позиция по тях.</p> <p>Различава характерни особености на пространството и времето в изучавани фолклорни текстове.</p> <p>Различава основни за фолклора герои и конфликти.</p> <p>Тълкува образи на света в изучавани фолклорни текстове.</p> <p>Познава значението на следните жанрове на словесността: <i>мит, вълшебна (фолклорна) приказка</i>, разпознава техни жанрови характеристики и тълкува текстове на <i>легенда, вълшебна (фолклорна) приказка, народна песен</i> съобразно конкретните проявленията на жанра.</p>	

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване от фронтална проверка работа по групи</p>	
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна групово работа: Попълване на таблици по зададени модели</p> <p>Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване от фронтална проверка работа по групи</p>	

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Урочна единица за	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
169	34	Различни разкази за човека и света (преговор по литература – III дял)	П	<p>Свързва имена на герои от изучавано произведение с името на неговия автор и със заглавието на произведението.</p> <p>Свързва изучавано произведение с името на автора, с жанра, с имена на герои от произведението, със сюжета и мотивите му.</p> <p>Определя начини, по които (откъс от) конкретен литературен текст въздейства естетически, и се обосновава чрез примери от художествения изказ.</p> <p>Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.</p> <p>Различава в изучаван художествен текст приписване на специфично човешки характеристики на животно, на предметен или на природен обект и обяснява значението им за изграждането на смисъла на (откъс от) текста.</p>	
170	34	Разказ по въображение	РКК	<p>Създава в устна форма разказ по въображение с цел да изрази творчески представи, преживявания, чувства.</p> <p>Спазва правилата на книжовния изговор.</p> <p>Поставя логическо ударение на подходящо място.</p>	

	Контекст и дейности за всяка урочна единица	Методи и форми на оценяване по теми и/или раздели	Забележка
	(7)	(8)	(9)
	<p>Беседа Задачи за самостоятелна работа по групи: Попълване на таблици по зададени модели Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми с помощта на вербалния език.</p>	<p>индивидуално оценяване от фронтална проверка работа по групи</p>	
	<p>Задача за самостоятелна работа: Разказ по въображение Дейности: Упражнява самоконтрол при изпълняване на комуникативни и дидактически задачи. Изразява впечатления, чувства, настроения, мисли, позиции по проблеми чрез творчество.</p>	<p>индивидуално оценяване от фронтална проверка</p>	

4. ВАРИАНТИ НА УРОЧНИ ПЛАНОВЕ

Инвариантен модел на урочен план за нови знания

Урокът **МИТ И МИТОЛОГИЯ** (*мит, митове, особености*) е първият урок от цикъла уроци **Митологичен модел за света**. Чрез този урок се представят началните познания/вярвания на човека за неговия произход, за възникването и устройството на обкръжаващата го действителност. В хода на урока се въвеждат ключови понятия като *мит, митология, одушевеност на природата* и др. Тяхното познаване декодира фикционалния свят на литературата – променящ, прекрояващ посвоему реалността.

Тема на урока

Мит, митове. Особенности

Цели на урока (образователни, възпитателни, развиващи)

А) Образователни:

Да се формират литературни компетентности чрез:

- запознаване със същността и спецификите на следните понятия:

мит, митични разкази, митология, митични идеи

- раз/познаване на характерните черти на понятието *мит*

- запознаване със същността и особеностите на митичното мислене

Б) Възпитателни:

Да се формират социокултурни компетентности чрез:

- запознаване с основните ценности на митичното мислене

- съпоставяне на ценностната система на митичния човек със своя личен опит

В) Развиващи:

Да се формират литературни и социокултурни компетентности чрез:

- развиване на читателския опит
- развиване на критичното мислене, включващо:
  - самостоятелна работа с текста
  - извличане на информация от текста
  - разбиране и осмисляне на извлечената информация

– самостоятелна оценъчна позиция по отношение на значимостта на митовете/митологията за духовното развитие на човечеството

Вид на урока – урок за нови знания

Методи, дидактически средства и похвати:

историко-типологичен метод; метод на интерпретацията; беседа, разказ на учителя, самостоятелна работа с текста; работа по групи, интерактивни техники

Учебни ресурси:

Учебник по литература за 5. клас

Електронен учебник по литература

Учебна тетрадка по литература за 5. клас

Ход на урока:

1. Въвеждаща учебна ситуация (5 – 10 мин)

Актуализация на опорни знания (репродуциране на знанията за мита, усвоени в 4. клас). Преди да започне с изложението на урочното съдържание, учителят поставя въпроси и задачи от типа: *Задавали ли сте си въпроса как е възникнал светът? Как е устроен нашият живот? Кой го е устроил така? Защо? А знаете ли откога човекът е започнал да търси отговорите на подобни въпроси? Откъде разбрахте за това? Какви митове си спомняте от изучените в четвърти клас? Чели ли сте други митове освен тези в читанката? Интересни ли са ви митовете? С какво? Какво разбирате под понятието *мит*?*

2. Учебни ситуации за разкриване на учебното съдържание (20 – 25 мин)

Могат да протекат по различни начини. Предлагаме следния вариант:

Разказ на учителя (кратък, синтезиран), в който запознава учениците с част от урочното съдържание; по-кратките абзаци (*Митовете, Боговете, Героите и др.*) се четат от учениците. Паралелно с това беседват, като разказаното/прочетеното подлежи на коментар (учениците ползват текста).

Беседа

Абзац *Въпросите на човека*

- Учител: Посочете според текста важните въпроси, които вълнуват хората от дълбока древност до днес.

- Предполагам отговор: *Важните въпроси, които вълнуват хората от дълбока древност до днес, са: Какъв е човекът и защо е такъв? Какво представлява светът, в който хората живеят,*

как е устроен и защо? Кога и откъде са произлезли светът и човекът, как съществуват, на какво се крепи животът?

• Учител: Кои науки търсят отговор на тези въпроси?

• Предполагаме отговор: *Физика, биология, астрономия, история.*

• Учител: А преди да се появят науките, с чия помощ хората са търсели отговорите на тези въпроси?

• Предполагаме отговор: *С помощта на митовите.*

Абзац *Мит и митология*

• Учител: Какво представляват митовите? Какво се обяснява с тях?

• Предполагаме отговор: *Митовите са най-древните разкази за богове и герои, които съдържат вярванията на хората. С тях се обясняват производът и устройството на света.*

• Учител: Що е митология? За какви митологии говорим?

• Предполагаме отговор: *Митология е съвкупността от митове на един народ. Затова говорим за българска митология, гръцка митология, скандинавска митология.*

Абзац *Боговете*

• Учител: Как си обяснява праисторическият човек своя живот и всичко, което го заобикаля? В какво вярва той?

• Предполагаме отговор: *Праисторическият човек вярва, че животът му и целият заобикалящ го свят се управляват от богове.*

• Учител: А как си ги представя той (праисторическият човек) какво владеят боговете? Слънцето, луната – какво са били за тях?

• Предполагаме отговор: *Праисторическият човек си ги представя като необикновени същества, надарени с изключителни способности, владетели на небето, земята и морето. Слънцето било бог, луната била богиня.*

Абзац *Героите*

• Учител: За какво друго разказват митовите освен за богове?

• Предполагаме отговор: *Освен за богове митовите разказват и за герои и за техните подвизи.*

• Учител: В какво се изразяват подвизите на митичните герои?

• Предполагаме отговор: *Митичните герои най-често побеждават чудовища или даряват хората с някакви блага.*

Абзац *Особености на митичните разкази*

• Следва **кратък разказ на учителя**, в който се изтъкват особеностите на митичните разкази.

Абзац *Одушевяване на природата*

• Учител: Освен природните явления какво друго се представя в митовите като живо, разумно същество? Защо?

• Предполагаме отговор: *В митовите животните и растенията също се представят като одушевени, разумни същества, защото праисторическият човек не съзнава, че е различен от всичко останало.*

Абзац *Опозиционна двойка*

Кратък разказ на учителя обяснява същността на понятието *опозиционна двойка* и неговата ключова роля за осмислянето на света от митичния човек.

Абзац *Митове за сътворението*

• Учител: За какво разказват митовите за сътворението?

• Предполагаме отговор: *Митовите за сътворението разказват за началото на всички неща – на света, на хората, на предметите и явленията.*

• Учител: Защо във всяка митология разказите за произхода на света заемат централно място и имат най-голямо значение?

• Предполагаме отговор: *Защото няма по-важен въпрос за човека от това кой е самият той и какъв е светът, в който живее. И тъй като митовите са преди всичко разкази за началото, древните хора обяснявали всяко нещо с разказ за това как то (началото) е било създадено или откъде се е появило.*

Абзац *Хаос и космос*

• Учител: Какво е предхождало появата на нашия свят според преобладаващите представи на различните народи?

• Предполагаме отговор: *Според повечето народи, преди да се появи светът, е съществувал хаосът.*

• Учител: Как хората са си представяли хаоса?

• Предполагаме отговор: *Хората са си представяли хаоса като безформена пустош, като мрак или като водна пустиня.*

• Учител: Какво е трябвало да се промени (с хаоса), за да се роди светът?

• Предполагаме отговор: *За да се роди светът, е трябвало хаосът да бъде организиран.*

• Учител: Коя е думата, с която назоваваме подредбата на света, и какво още означава тя?

• Предполагаме отговор: *Космос е старогръц-*

ката дума, с която в много езици се назовава подреденият свят. Тя означава „ред“, а също така и не каква да е подредба, а красива, празнична.

Абзац *Разделяне и преобразуване*

• Учител: Как става създаването на космическия ред? Опишете отделните етапи.

• Предполагаме отговор: *Създаването на ред става чрез разделяне и преобразуване (или превръщане). Земята и небето се отделят от хаоса, сушата се отделя от водата, мракът се превръща в светлина, празното пространство се запълва с материя, а безличието и безформеността се преобразуват в красота.*

Абзац *Редът*

• Учител: Коя е основната ценност в митологията? Защо?

• Предполагаме отговор: *Основна ценност в митологията е редът, защото без ред няма да има човешки свят и хората няма да съществуват нормално.*

• Учител: Освен че се разбира като жизненонеобходим, за древния човек редът има и други отличителни белези, какви са те?

• Предполагаме отговор: *Освен като необходим редът се разбира като добър и красив.*

• Учител: Как се наричат тези, които създават реда и помагат за поддържането му? А тези, които го нарушават?

• Предполагаме отговор: *Тези, които създават реда и помагат за поддържането му, са добротворци, а другите, които го нарушават като вредители, са силите на злото и грозотата.*

Абзац *Митични идеи за сътворението*

Кратък разказ на учителя представя двете групи митични разкази според основната идея в тях.

Следва **беседа**

Учител: Как е произлязъл светът според митовите, представящи идеята за развитието?

• Предполагаме отговор: *Според тези митове светът е произлязъл от някакво безформено състояние чрез постепенно развитие. Отначало това състояние се е описвало като хаос, мрак или вода, а в някои митове като космическо яйце, от което светът се „излюпва“ – излизат първите хора или се ражда богът, който ще сътвори света. В други митове светът се оформя от тялото на някакво гигантско същество, убито от боговете.*

• Учител: А как е произлязъл светът според митовите, представящи идеята за сътворението?

• Предполагаме отговор: *Според митовите, представящи идеята за сътворението, вселе-*

ната е създадена по волята на някакво свръхестествено същество – бог творец.

• Учител: Посочете други митове, свързани с митовите за произхода на света.

• Предполагаме отговор: *В тясна връзка с митовите за произхода на света са тези за произхода на боговете и на човека, както и разказите за появата или създаването на различните предмети и явления.*

• Учител: Съществуват ли други митове, според които нещата могат да бъдат не само направени, но и откраднати?

• Предполагаме отговор: *Да, съществуват. Такаъв е митът за открадването на огъня от боговете.¹*

• Учител: В какво се изразява разликата между *направените* и *откраднатите* неща?

• Предполагаме отговор: *За разлика от направените неща, които са полезни, откраднатите носят в себе си и заплахата. Затова и огънят се приема както като благо, което помага на човека, така и като стихия, която може да разруши живота му.*

В хода на беседата се въвеждат новите понятия. Непознати думи, думи, които затрудняват разбирането и осмислянето на текста (като *примитивни, неразвито, първобитно човешко съзнание* и др.), се обясняват и записват на дъската (респективно в тетрадката на ученика).

Следват задачи, в които учениците се разделят по групи. Работят върху следното:

3. Заключителна учебна ситуация (5 – 10 мин).

Обобщаването и затвърждаването на формираните компетентности се осъществяват в заключителната учебна ситуация, която се реализира чрез отделните рубрики², поставени в края на урочното съдържание. Рубриката В ЧАС ЛИ СЪМ задава изготвянето на таблица по модела *Труден или смущаващ момент, Ясен момент*. Поставените след таблицата задачи и въпроси илюстрират доколко учениците познават значението на понятието *мит* и разпознават ли неговите характерни черти. Рубри-

¹ Логично е да следва прочит и евентуална беседа върху мита за Прометей или ученици с предварително поставена задача да разкажат мита пред своите съученици. Това обаче зависи от оставащото време, затова го оставяме на преценката на учителя.

² Отново напомняме, че тъй като времето на учебния час е ограничено, а и достигнатото ниво на познание на учениците в края на 4. клас е различно, учителят преценява дали да се изпълнят всички рубрики, или само някои от горепосочените.

ката ИСКАМ ДА ПОПИТАМ дава възможност на ученика да зададе въпроси, които не са намерили отговор в хода на учебното занятие; да се отстранят пропуските, неяснотите по отношение на изучаваната материя. Задачите в рубриката А КАКВО МИСЛЯ АЗ разкриват четивната грамотност на учениците (спрямо международните образователни изисквания), развиват критичното мислене и умението им да прилагат своите познания за мит, митове и особености на митовете спрямо съответни непознати текстове. Интегралният подход, предпоставен в рубриката ТВОРЧЕСТВО В ЕКИП, дава възможност за екипна дейност, чрез която се осъществяват междупредметните връзки и се развиват уменията за общуване на чужди езици.

В рамките на няколко изречения се обобщава най-важното, маркират се акценти. Поставят се мотивирани оценки на учениците, взели участие в работата през часа.

Очаквани резултати

1. Познава значението на понятието *мит* и разпознава негови характерни черти.

2. Съпоставя и различава ценностите и нормите, валидни в традиционната и в съвременните общности, регламентиращи/регулиращи взаимоотношенията между индивида и обществото.

3. Прилага формираните компетентности в житейски план.

Електронни ресурси

- Мит и митология – задача за проверка на теоретичните знания

- Опозиционна двойка – откриване и свързване на елементи от опозиционни двойки

- Хаос или Космос – разпределяне на елементи в двете категории според митичните представи за произхода на света

- Формиране на опозиционни двойки – задача за създаване на опозиционна двойка от два елемента

- Теми в митологията – разпознаване на теми, които присъстват, и такива, които не присъстват в митологията

- Митични идеи за сътворението – информационен ресурс

- Добро и зло – откриване на примери за *добро* и *зло* според митичните и съвременните представи

- Речник – непознати и остарели думи, понятия

- Пинокио, Карло Колоди – информационен ресурс

Инвариантен модел на урочен план за упражнение

Част от втория тематичен цикъл **ФОЛКЛОРЕН МОДЕЛ НА СВЕТА** са уроците, в които се разглежда народната песен *Троица братя града градяха*. Представеното годишно разпределение включва три урока – два за упражнения и един за нови знания. Трите урочни единици конципират идеята за човешките взаимоотношения, представени в света на народната песен. Чрез тези уроци се затвърдяват и надграждат знанията за народната песен от 4. клас; формират се компетентности, свързани с разпознаване на видовете народни песни, с открояване на характеристиките на жанра (на емпирични ниво) и с тълкуване на текста съобразно неговите жанрови специфики.

В първия от двата урока за упражнение учениците работят самостоятелно с текста. Коментарът на символиката на числото *три* в заглавието на песента откроява ключовата му позиция във фолклорните текстове. Запознавайки се със сюжета³, извличат необходимата информация по отношение на теми, мотиви, проблеми. В края на часа представят своето виждане за универсалните човешки ценности (*добро – зло*) през призмата на случващото се в народната песен.

Настоящата разработка предлага вариант на урочен план върху втория урок за упражнение.

Тема на урока

Троица братя града градяха – магията на народната песен

Цели на урока (образователни, възпитателни, развиващи):

А) Образователни:

Да се формират литературни компетентности чрез:

- запознаване с жанра *народна балада*
- запознаване с *баладичния мотив за вградена невяста*

- затвърдяване на знанията и уменията за откриване на познати изразни средства

- затвърдяване и надграждане на знанията за жанровите характеристики на народната песен, проявени в *Троица братя града градяха*

³ Една специфична особеност на фолклорната песен, която я отличава от авторския поетически (стихово организиран) текст, на която би следвало учителят да обърне внимание.

- затвърдяване и надграждане на знанията и уменията за тълкуване (на емпирично ниво) на фолклорен текст съобразно конкретните проявления на жанра

Б) Възпитателни:

Да се формират социокултурни компетентности чрез:

- запознаване с ценностите на фолклорното мислене
- съпоставяне на моралните ценности, изповядвани от човека в традиционната общност, с ценностите на настоящето, както и с личния опит

В) Развиващи:

Да се формират литературни и социокултурни компетентности чрез:

- развиване на читателския опит
- развиване на критичното мислене, включващо:
  - самостоятелна работа с текста
  - извличане на информация от текста
  - разбиране и осмисляне на извлечената информация
  - самостоятелна оценъчна позиция по отношение на значимостта на българския фолклор за духовното ни развитие

Вид на урока – урок за упражнение (втори час)

Методи, дидактически средства и похвати: метод на интерпретацията; беседа, самостоятелна работа с текста; работа по групи, интерактивни техники

Учебни ресурси

- Учебник по литература за 5. клас
- Електронен учебник по литература
- Учебна тетрадка по литература за 5. клас

Ход на урока

1. Въвеждаща учебна ситуация (5 – 10 мин)

Актуализация на опорни знания (репродуциране на знанията за песента *Троица братя града градыа*, усвоени в предходния час). Учителят поставя въпроси и задачи от типа: Хареса ли ви народната песен – да или не? Защо? Какво послание отправя народният певец – радостно или тъжно? Защо?

2. Учебни ситуации за разкриване на учебното съдържание (20 – 25 мин)

Могат да протекат по различни начини. Предлагаме следния вариант:

Учителят разделя класа на групи. Всяка група работи по поставена задача.

Първата група изготвя таблица по модела, представен в рубриката В ЧАС ЛИ СЪМ (време за работа – 10 – 15 мин).

Труден или смущаващ момент	Ясен момент

След таблицата са зададени следните въпроси:

Как според вас изглеждат на външен вид тримата братя и Струна? А какви са те според постъпките си? Посочете качествата на участниците в текста. Предполагаемите отговори изискват съждения, развиващи въображението (обрисовката на външния вид на тримата братя и Струна); както и извършването на разнообразни мисловни действия и операции – наблюдение, откриване, разпознаване, сравнение на черти от характера на тримата братя, свързани с характеристиката (макар и непълна) на героите.

- Защо мъжът на Струна припомня задълженията ѝ като майка и съпруга?
- Предполагаемите отговори изискват *съждения, предполагащи анализ на постъпките на фолклорните герои (герои – образец на нравственост, моделирана в родовата принадлежност)*.
- Кой е най-напрегнатият момент в песента? А най-трогателният?
- Предполагаемите отговори изискват *съждения, свързани с открояване на сюжетните компоненти – кулминация, развързка*.
- Какви добродетели утвърждава тази песен? А какво отрича?
- Предполагаемите отговори изискват *съждения, свързани с утвърждаването на универсални човешки ценности – обич, вяръност, честност, коректност и т.н.*

Втората група изготвя таблица по модела, представен в рубриката ИСКАМ ДА ПОПИТАМ, и план на литературния текст (време за работа – 10 – 15 мин).

Моят въпрос	Отговор

- Предполагаемите отговори дават възможност да се открият неясните моменти в тълкуването на текста (думи, постъпки, поведение на героите), които (макар и не напълно разбрани) провокират познавателното любопитство на ученика.

Във втория вариант пита учителят (въпросите предварително са записани), учениците отговарят на въпроси, свързани с поетиката на фолклора (разбира се, на емпирично ниво).

Примерно:

- Учител: Къде става случващото се? Кога?

- Предполагаемите отговори изискват съждения, свързани с ролята на времето и пространството във фолклорната песен (превърщат единичното събитие в общовалидно за цялата традиционна общност).

- Учител: Кой говори в песента? На кого говори?

- Предполагаемите отговори изискват съждения, свързани с ролята на „всезнаещия“ и „всевиждащ“ народен певец.

- Учител: Защо в песента не само не са посочени, но дори и не са подсказани конкретни черти от образа на Струна невяста – на колко години е, какви са очите ѝ, косите ѝ?

- Предполагаемите отговори изискват съждения, свързани с отсъствието на индивидуализация в образа на фолклорния герой. Това (отсъствието на индивидуализация на героя) се обяснява с факта, че фолклорните герои изразяват определена норма на поведение, характерна за традиционната общност – майката трябва да бди над детето до последния си дъх, жената трябва да е предана и покорна пред своя съпруг, дадената дума трябва да се спазва и т.н.

- Учител: С какво ще запомним народната песен? С описанията на героите, с изобразените картини или с посланията, които отправя към нас? Това, за което се говори в песента, може ли да се случи днес, а дали изобщо се е случило?

- Предполагаемите отговори изискват съждения, свързани с фикционалната реалност на фолклорния текст. Етичните и естетически функции на народната песен, социалната ѝ значимост за формиране на човешкия идеал проличават в открояването на доброто от злото, на истината от лъжата, на красивото от грозното.

Със следващата задача – изготвяне на план на текста – се развиват уменията за извличане на информация от текста, за нейното разбиране и осмисляне.

Фронталната беседа в третата задача (5 – 10 мин) е свързана с въпросите в рубриката ТАЙНИТЕ НА ТЕКСТА:

- Прегледайте сричките във всеки стих. Какво открихте?

- Извадете от текста словосъчетанията от прилагателно и съществително име. Как наричаме прилагателните имена в подобни словосъчетания?

- Предполагаемите отговори насочват към жанровите специфики на фолклорната песен, към нейните езиково-стилистични особености (метрика на текста, постоянни епитети, словесни формули – млада невясто, троица братя, камък по камък, дърво по дърво и др.)

3. Заключителна учебна ситуация (5 – 10 мин)

В рамките на няколко въпроса се обобщава най-важното от казаното през часа и се маркират акценти. Поставят се мотивирани оценки на учениците, взели активно участие, и се поставя следната задача за домашна работа:

Трансформирай преразказ на литературния текст от името на Струна невяста (за момичетата) или от името на нейния съпруг (за момчетата)

1. Разпознава жанрови характеристики на народната песен, проявени в *Троица братя града градяха*.

2. Тълкува народната песен *Троица братя града градяха* съобразно конкретните проявления на жанра.

3. Прилага формираните компетентности в житейски план.

Електронни ресурси

- Тестова задача
- Речник – непознати и остарели думи, понятия
- Задача в картинка – съставяне на текст по опорни въпроси и илюстрация

Инвариантен модел на урочен план за преговор

Учебникът по литература представя учебно съдържание (съобразно учебната програма по литература за 5. клас), предполагащо четири урока за преговор. Уроците са съответно за начален преговор и за годишен преговор по всеки от трите раздела: *Митологичен модел за света, Фолклорен модел за света, Различни разкази за човека и света*. За всеки от тези уроци са предвидени таблици (по зададен модел) за изготвяне, както и тестови задачи.

Настоящата разработка предлага вариант на урочен план на урок за преговор върху учебното съдържание на трети раздел.

Тема на урока

Различни разкази за човека и света

Цели на урока (образователни, възпитателни, развиващи):

А) Образователни:

Да се обобщят и систематизират формираните литературни компетентности по отношение на:

- обяснение и разбиране смисъла на изучаваните текстове
- откриване на междутекстовите връзки (на емпирично равнище) по отношение на жанрови специфики, теми, мотиви, проблеми, сюжет, персонажи, място на действието

Б) Възпитателни:

Да се обобщят и систематизират формираните социокултурни компетентности по отношение на:

- авторите и изучаваните произведения
- автори, изучавани произведения, герои
- автори, изучавани произведения, жанрови специфики, герои, сюжет, мотиви

В) Развиващи:

Да се обобщят и систематизират формираните литературни и социокултурни компетентности чрез:

- развиване на критичното мислене, включващо:
  - разбиране и осмисляне на извлечената от изучаваните текстове информация с оглед на тяхното естетическо въздействие
  - самостоятелен подбор на четива и използване

на различни информационни източници (за изпълнение на изследователски задачи)

– самостоятелна оценъчна позиция по отношение на значимостта на авторите и техните произведения за духовното развитие на човечеството

Вид на урока – урок за преговор

Методи, дидактически средства и похвати
съпоставителен метод, историко-типологичен метод; беседа, самостоятелна работа с текста; работа по групи, интерактивни техники

Учебни ресурси

Учебник по литература за 5. клас

Електронен учебник по литература

Учебна тетрадка по литература за 5. клас

Ход на урока

Ходът на урока може да протече по различни начини: работа по групи, тестово изпитване, литературни игри, състезания, викторини и др.

Предлагаме вариант, който предвижда изготвяне на таблици по зададен модел:

1. Въвеждаща учебна ситуация (5 – 10 мин)

Актуализацията на опорни знания включва въпроси и задачи от типа: Да припомним кой е Христо Ботев и с кое негово произведение се запознахме? А в кое произведение се разказваше за цар Баба и царица Дай? Каква беше поуката от приказката за Главатаря, който искал да плени месечината? С какво ще запомним Котарака в чизми? Кой беше казал: *Не е нещастие да се родиш сред патици, стига само да се излюпиш от лебедово яйце?* Имат ли нещо общо тези творби – по отношение на жанрови специфики, теми, мотиви, проблеми, сюжет, персонажи, място на действието?

2. Учебни ситуации за разкриване на учебното съдържание (20 – 25 мин)

Учителят запознава предварително учениците с таблиците и с критериите и скалите за оценяване на получените отговори, обсъжда ги съвместно с класа и заедно ги приемат. Класът се разделя на групи и учениците работят по съответните таблици. Групите са четири – първите три групи работят по първа таблица (всяка група попълва графите за две произведения), четвърта група работи по втората таблица. Групите работят за определено време (напр. 10 мин), след което говорител на групата представя получените отговори. Следва беседа, в чийто ход се коригират непълните или неверните

отговори. Учителят се намесва, когато и където е необходимо. Всяка група получава съответния брой точки. В края на часа таблиците на всяка група с нанесен общ брой точки се предават за про-

верка. Говорителите на групите съвместно с учителя оценяват получените резултати.

Таблиците включват изпълнението на следните задачи.

Таблица 1

ХАЙДУТИ. БАЩА И СИН				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
ЛЕГЕНДА ЗА РОМА				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
ГЛАВАТАРЯТ, КОЙТО ИСКАЛ ДА ПЛЕНИ МЕСЕЧИНАТА				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
КОТАРАКЪТ НАСТАВНИК, ИЛИ КОТАРАКЪТ В ЧИЗМИ				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
ГРОЗНОТО ПАТЕНЦЕ				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
ПОХИТИТЕЛЯТ НА МЪЛНИИ				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство

Критерии за оценяване

1. Познава литературния вид на художествено-то произведение – 12 т. (6 x 2 т.)

2. Познава сюжета на изучавания текст и откроява най-същественото в него:

- пълен отговор – 12 т. (6 x 2 т.)
- непълен отговор – 6 т. (6 x 1 т.)
- липса на отговор – 0 т.

3. Определя водещите теми в изучавания текст:

- пълен отговор – 12 т. (6 x 2 т.)
- непълен отговор – 6 т. (6 x 1 т.)
- липса на отговор – 0 т.

4. Разпознава героите в изучавания текст:

- пълен отговор – 12 т. (6 x 2 т.)
- непълен отговор – 6 т. (6 x 1 т.)
- липса на отговор – 0 т.

5. Различава характерни особености на пространството в изучавания текст:

- пълен отговор – 12 т. (6 x 2 т.)
- непълен отговор – 6 т. (6 x 1 т.)
- липса на отговор – 0 т.

Максимален брой точки – 60.

СКАЛА ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА ТОЧКИТЕ В ОЦЕНКИ

Точки	Оценки
35	3.00
36 – 40	3,10 – 3,50
41 – 45	3,60 – 4,00
46 – 50	4,10 – 4,50
51 – 55	4,60 – 5,00
56 – 60	5,50 – 6,00

Предполагаеми отговори:

ХАЙДУТИ. БАЩА И СИН				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
поема	Народът прославя безсмъртния Чавдар войвода, сина на Петко Страшника, в своите песни. Една от тях разказва за среща между малкия Чавдар и майка му. Въпреки че желанието ѝ е друго, майката разрешава на своя син да иде при баща си (<i>на хайдушкото сборище</i>). Текстът прекъсва с горкия плач на скърбящата майка.	<ul style="list-style-type: none"> • за народната съдба • за свободата • за личния избор • за песента като: <ul style="list-style-type: none"> – възхвала – обединител на територията на поробената родина – израз на свободолюбие – лечителка на душевните страдания 	Чавдар, майката на Чавдар	Цялото родно пространство: вертикално (планини и полета, гори и долове) и хоризонтално (Дунав – Бяло море; Цариград - Сърбия); освен природното и човешкото: сборовете и седенките с моми и момци; механите, планините
ЛЕГЕНДА ЗА РОМА				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
легенда	Цар Баба и царица Дай живеят щастливо в своя прекрасен дом. Тяхното най-голямо богатство са трите им дъщери и синът им Ром. Въпреки че боговете отредили на Ром да не се среща с хора (за да не им донесе нещастие), Ром тайно бяга от дома си и се жени за едно красиво момиче. Цар Баба се ядосва на сина си и сипе порой от заклинания върху него, а царица Дай след всяко заклинание на бащата отговаря с по една благословия. Клетвите и благословиите на ромските прародители предричат тяхната съдба и нрави. Накрая Ром намира една китара и посвещава песен на своята любима.	<ul style="list-style-type: none"> • за народната съдба (на ромите) • за двойствеността на битието • за вечното противоборство между доброто и злото • за свободата • за нравствения избор • за отношенията между родители и деца, • за изпитанията 	цар Баба царица Дай Ром трите дъщери	горе – високо в планината (дворецът на царя и царицата); долу – земята на хората
ГЛАВАТАРЯТ, КОЙТО ИСКАЛ ДА ПЛЕНИ МЕСЕЧИНАТА				
Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
турска народна приказка	В един град живее чудна девойка. Благодарение на нейното чудотворство жителите на града тънат в благоденствие. На богатствата на града завижда страховит главатар. Заедно с воините си той завладява и опустошава града. Пленената девойка се разболява, губи хубостта и чудодейните си способности. Посъветван от своите мъдречи, главатарят трябва да извърши „голям подвиг“ – да плени месечината – само тогава момичето ще възвърне дарбите си и градът отново ще тъне в благополучие. Главатарят потегля на поход със своите воини, но природните стихии го наказват и той претърпява пълно поражение. Прогонен от жителите на града, той и малкото останали живи поробители се връщат там, откъдето са дошли. А в освободения град всички заживяват мирно и доволно.	<ul style="list-style-type: none"> • за народната съдба • за свободата • за нравствения избор • за щастieto, благоденствието и разбирателството • за това как злото бива наказвано, а доброто – възнаградено 	Главатарят, Мъдречите, жителите на града, девойката, бащата, природните стихии, звездите и месечината	градът, камънаци и пушинаци, край дълбоки пропасти, високи планини и върхове

КОТАРАКЪТ НАСТАВНИК, ИЛИ КОТАРАКЪТ В ЧИЗМИ

Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
литературна приказка	Най-малкият син на един мелничар получава в наследство само един котарак. Бедният момък няма представа как ще го прехранва. Котаракът обаче се оказва с чудодейни способности. Благодарение на хитростта и ловкостта на своя котарак беднякът се превръща в богат маркиз, който се жени за царската дъщеря.	<ul style="list-style-type: none"> • за човешката съдба • за начините, по които човек се осъществява в живота 	най-малкият брат, котаракът, царят, царската дъщеря, човекоядецът	мелницата, пасбището, дворецът на царя, житната нива, брега на реката, ливадата, житните нивя, замъкът на човекоядца

ГРОЗНОТО ПАТЕНЦЕ

Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
авторска литературна приказка	В един птичи двор се ражда грозно патенце. Гонено и ругано от всички, то преодолява редица препятствия и се превръща в най-красивия лебед.	<ul style="list-style-type: none"> • за човешката съдба • за неприемането на различния • за разбирането за красиво и грозно • за красотата и добротата • за възгордяването и скромността • за изпитанията (които дават знание) • за мястото на всеки човек в света • за преобразяването 	Грозното патенце, обитателите на птичия двор, старата патица, пуяка с шпорите, кокошчицата късокрачица, котаракът, лебедите	пачето гнездо, птичий двор, блатото, сиромашката селска колиба, езерото с лебедите

ПОХИТИТЕЛЯТ НА МЪЛНИИ

Вид	Сюжет (накратко)	Теми	Герои	Пространство
роман фентъзи	Пърси и двамата му приятели Анабет и Гроувър се приготвят за път. Анабет взема вълшебната си бейзболна шапка, а Гроувър се дегизира като човек. Дотичва Люк, за да се сбoguва с тях, и подарява на Пърси чифт маратонки. Маратонките изглеждат съвсем обикновени, но вълшебната дума „мая“ ги променя. Поникват им крила и започват да подскачат. Подаръкът на Хирон привидно също е съвсем обикновен – една евина химикалка за еднократна употреба. Химикалката, пазена от години от Хирон, е подарък от бащата на Пърси. Пърси я получава, понеже той е „избраният“. Оказва се, че химикалката далеч не е обикновен предмет, а магическо оръжие – вълшебен меч. Учителят Хирон предупреждава, че вълшебният меч трябва да се използва единствено срещу чудовища. Само с едно движение мечът може отново да се превърне в химикалка, но това не означава, че Пърси може да го загуби. „Мечът химикалка“ винаги ще е на разположение на притежателя си.	<ul style="list-style-type: none"> • за изпитанията • за верните приятели • за отношенията между родители и деца (закрилата от родителите) 	Пърси Джаксън, Анабет, Гроувър, Люк, Хирон	ягодите поля, океанът, голямата къща, склонът

Таблица 2

АВТОР	КРАТКИ СВЕДЕНИЯ	ДРУГИ ТВОРБИ
Христо Ботев		
Шарл Перо		
Ханс Кристиан Андерсен		
Рик Риърдън		

Критерии за оценяване

1. Извлича необходимата информация, разбира я и я осмисля (с оглед значимостта на автора на изучаваното произведение).

- пълен отговор – 24 т. (4 x 6 т.)
- непълен отговор – 12 т. (4 x 3 т.)
- липса на отговор – 0 т.

2. Извлича необходимата информация, разбира я и я осмисля (с оглед значимостта на автора и неговото творчество).

- пълен отговор – 16 т. (4 x 4 т.)
- непълен отговор – 8 т. (4 x 2 т.)
- липса на отговор – 0 т.

Максимален брой точки – 40.

СКАЛА ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА ТОЧКИТЕ В ОЦЕНКИ

Точки	Оценки
15	3,00
16 – 20	3,10 – 3,50
21 – 25	3,60 – 4,00
26 – 30	4,10 – 4,50
31 – 35	4,60 – 5,00
36 – 40	5,50 – 6,00

Предполагаеми отговори

АВТОР	КРАТКИ СВЕДЕНИЯ	ДРУГИ ТВОРБИ
Христо Ботев	<p>Гениален български поет и революционер, роден в Калофер на 6 януари 1848 г.</p> <p>Син е на учителя Ботьо Петков и Иванка Ботева. Учи в родния си град, след това продължава обучението си в гимназия в Одеса. Известно време работи като учител в Задунаевка.</p> <p>През 1867 г. Ботев се завръща в Калофер. Тогава е публикувано първото му стихотворение „Майце си“. През същата година, на 11 май, Ботев произнася (по случай празника на светите братя Кирил и Методий) пламенно слово, заради което трябва да напусне родината. През есента заминава за Румъния, където се включва в дейността на българските революционери, сближава се с Левски, развива активна журналистическа дейност. Издава в. „Дума на българските емигранти“, в. „Знаме“, хумористичния вестник „Будилник“.</p> <p>През май 1876 г. войводата Христо Ботев и неговата чета се качват на кораба „Радецки“ и така преминават Дунав. Четниците слизат на българския бряг при Козлодуй и целуват родната земя. При сражение във Врачанския Балкан четата е разбита, а самият Ботев загива.</p>	<p>Баладата „Хаджи Димитър“ (1873), стихотворенията „До моето първо либе“ (1871), „На прощаване“ (1871), „Борба“ (1871), „Моята молитва“ (1873), „Обесването на Васил Левски“ (1875) и др.</p>
Шарл Перо	<p>Шарл Перо (1628 – 1703) е френски писател, адвокат и академик. Роден е в Париж. Служил е в двореца на краля, но е общувал с всякакви хора. Предполага се, че голяма част от приказките му са всъщност преразкази на чути от него фолклорни творби. Шарл Перо е един от първите европейски писатели, които въвеждат народните приказки в литературата.</p>	<p>„Червената шапчица“, „Пепеляшка“, „Спящата красавица“, „Малечко Палечко“ и др.</p>

Ханс Кристиан Андерсен	<p>Ханс Кристиан Андерсен (1805 – 1875) е световноизвестен датски писател. Славата си дължи на своите приказки, въпреки че е автор и на стихотворения, пиеси, романи.</p> <p>Роден е в малко градче, в бедно семейство. Андерсен загубва баща си едва на 11 години, заради което напуска училище и започва работа. На 14-годишна възраст заминава за Копенхаген, столицата на Дания, за да стане актьор. Актьор не става, но попада на добри хора, които забелязват колко е талантлив – пее, танцува, пише. Те му помагат да се изучи и да стане писател.</p> <p>Скоро приказките на Андерсен завладяват цяла Европа. И до днес се четат от малки и от големи</p>	„Дивите лебеди“, „Малката кибритопродавачка“, „Храбрият оловен войник“, „Огнивото“, „Цветята на малката Ида“, „Снежната царица“, „Малката русалка“, „Палечка“, „Славейт“, „Овчарката и коминочистачът“, „Новите дрехи на царя“
Рик Риърдън	<p>Съвременен американски писател, един от най-известните автори на фенъзи произведения. Роден е през 1964 г. в гр. Сан Антонио, САЩ. Преди да стане писател, работи като учител. Учителската професия му дава възможност да опознае тийнейджърското мислене и това оказва безспорно влияние върху творчеството му.</p> <p>Първия си разказ пише още като седмокласник, но не го публикува. Едва на 33 години издава криминална книга за възрастни, с която печели литературна награда. Окуражен от успеха, Риърдън се посвещава на творчески занимания. През 2005 г. става световноизвестен с отпечатването на „Похитителят на мълнии“.</p>	многогломната поредица „Пърси Джаксън и боговете на Олимп“, „Мечът на лятото“, „Синът на Собек“, „Домът на Хадес“, Хрониките на Кейн“, „Знакът на Атина“, „Дневниците на героя“ и др.

3. Заключителна учебна ситуация (5 – 10 мин)

В края на часа таблиците на всяка група с нанесен общ брой точки се предават за проверка. Говорителите на групите съвместно с учителя оценяват получените резултати.

Очаквани резултати

1. Различава в изучаван художествен текст приписване на специфично човешки характеристики на животно, на предметен или на природен обект и обяснява значението им за изграждането на смисъла на (откъс от) текста

2. Разпознава по откъс от изучавано произведение неговия автор и (заглавието на) самото произведение.

3. Свързва имена на герои от изучавано произведение с името на неговия автор и със заглавието на произведението.

4. Свързва изучавано произведение с името на автора, с жанра, с имена на герои от произведението, със сюжета и мотивите му.

5. Определя начини, по които (откъс от) конкретен литературен текст въздейства естетически, и се обосновава чрез примери от художествения изказ.

6. Самостоятелно подбира четива и използва различни информационни източници, за да изпълни конкретна изследователска задача.

Електронни ресурси

- Различни разкази за човека и света – тестова задача
- Задача в картинка – съставяне на текст по опорни въпроси и илюстрация

Учебната програма по литература за 5. клас предвижда за компонента „Литература“ 17 часа за развиване на комуникативните компетентности. Дейностите в тези часове са представени в учебния комплект чрез разработките в учебника (в рубриката „Задача в картинка“) и в учебната тетрадка.

РАЗВИВАНЕ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ (Видове ученически текстове и специфики)

ТРАНСФОРМИРАЩ ПРЕРАЗКАЗ

Характерни особености на трансформиращ преразказ

- Текстът (първоизточник) се възпроизвежда и трансформира.
- Съдържанието на текста се пресъздава от името на герой или от позицията на неутрален разказвач в зависимост от дидактическата задача.
- Трансформациите (промените) се отнасят до начина на представяне на текста, но смисълът на текста първоизточник се запазва.

- Начинът на представянето на текста първоизточник съвместява техниките на подробното и сбитото преразказване.

- Преразказва се в подходящо глаголно време и лице.

Изисквания за създаване на трансформиращ преразказ:

- Смесът на текста първоизточник се възпроизвежда със свои думи (допуска се повторение на единични изрази), като пряката реч се превръща в непряка.

- Съществените моменти за развитието на действието се представят подробно, а несъществените моменти – сбито (накратко).

- Не се допускат коментари и изразяване на лична позиция.

- Правописните и пунктуационните правила се спазват.

- Текстът се оформя прегледно и четливо (абзаците са открити, главните и малките букви са написани ясно, думите са отделени и правилно пренесени на нов ред).

РАЗКАЗ ПО ВЪОБРАЖЕНИЕ

Характерни особености на разказ по въображение

1. Представя се интересна случка, в която действията, участниците, времето и мястото са измислени.

2. Сюжетно-композиционната схема включва:

- начало на случката
- развитие на случката
- край на случката

3. Използва се подходящо глаголно време (най-често минало свършено).

Изисквания за създаване на разказ по въображение

- Съдържанието на разказа дава въображаем отговор на въпроса *Какво стана?*

- Последователно са подредени интригуващи начало, развитие и край на случката.

- Началото, развитието и краят на случката са смислово обвързани (действията са свързани с определено време, място, участници и т.н.) и изграждат цялостен текст.

- Разказаните действия са в подходящото глаголно време.

- Правописните и пунктуационните правила се спазват.

- Текстът се оформя прегледно и четливо (абзаците са открити, главните и малките букви са написани ясно, думите са отделени и правилно пренесени на нов ред).

РАЗКАЗ ПО ЗАДАДЕНИ ОПОРИ: ТЕМА, НАЧАЛО И/ИЛИ КРАЙ

Разказът по зададени опори (тема, начало и/или край) притежава характерните особености на разказа по въображение.

1. Представя се интересна случка, в която действията, участниците, времето и мястото са измислени.

2. Сюжетно-композиционната схема включва:
начало на случката
развитие на случката
край на случката

3. Използва се подходящо глаголно време (най-често минало свършено).

Разликата е в това, че в разказа по зададени опори **има зададени тема, начало и/или край** на случката.

Затова и в изискванията (както и самото изпълнение на поставената задача) за създаване на разказ по зададени опори има известно различие.

Изисквания за създаване на разказ по зададени опори:

- Съдържанието на разказа дава въображаем отговор на въпроса „Какво стана“.

- Последователно са подредени интригуващи начало, развитие и край на случката, смислово обвързани със зададените опори, и е изграден цялостен текст.

- Разказаните действия са в подходящото глаголно време.

- Правописните и пунктуационните правила се спазват.

- Текстът се оформя прегледно и четливо (абзаците са открити, главните и малките букви са написани ясно, думите са отделени и правилно пренесени на нов ред).

5. ИЗХОДЯЩ ТЕСТ

1. Открийте пропуснатия отговор в следното изречение:

Митовете са ... които съдържат вярванията на хората.

- А) най-древните разкази
- Б) най-кратките разкази
- В) най-съвременните разкази
- Г) най-актуалните разкази

2. Довършете изречението с верния отговор.

Думата „космос“, с която в много езици се назовава светът, е старогръцка и означава ...

- А) хаос
- Б) ред
- В) ужас
- Д) чудо

3. Довършете изречението с верния отговор.

Една от представите на древните за света е като:

- А) подземно царство
- Б) райска градина
- В) огромна пустиня
- Г) космическо дърво

4. Довършете изречението с верния отговор.

В древногръцкия мит за произхода на света и в библейския разказ за сътворението важна роля играят:

- А) опозиционните двойки
- Б) сензационните двойки
- В) интересните двойки
- Г) уникалните двойки

5. Довършете изречението с верния отговор.

Според библейската представа Бог създава човека в:

- А) един-единствен ден
- Б) седем дни
- В) постепенно
- Г) в продължение на големи периоди от време

6. Довършете изречението с верния отговор.

Думата „фолклор“ можем да заменим със словосъчетанието:

- А) индивидуално творчество
- Б) лично творчество
- В) авторско творчество
- Г) народно творчество

7. Посочете грешния отговор.

Фолклорът включва най-разнообразни по съдържание и форма произведения и дейности като:

- А) словесни текстове
- Б) авторски приказки
- В) семейни обреди
- Г) календарни празници

8. Довършете изречението с верния отговор.

Господ и дяволът правят света“ е:

- А) легенда
- Б) приказка
- В) народна песен
- Г) мит

9. Довършете изречението с верния отговор.

„Тримата братя и златната ябълка“ е:

- А) битова приказка
- Б) вълшебна приказка
- В) приказка за животни
- Г) народна песен

10. От коя приказка е изречението?

– Кукуригу! Златна кака под корито, черна кака на кон язди!

- А) „Тримата братя и златната ябълка“
- Б) „Грозното патенце“
- В) „Котаракът Наставник, или Котаракът в чизми“
- Г) „Златното момиче“

11. Довършете изречението с верния отговор.

Във фолклорната балада „Троица братя града градяха“ основното събитие е:

- А) отглеждането на малкото дете
- Б) договорката между тримата братя
- В) вграждането на Струна невеста
- Г) граденето на града

12. Кой е първият и най-голям зимен празник?

- А) Коледа
- Б) Великден
- В) Гергьовден
- Г) Димитровден

13. Защо еврейският народ празнува Пасха като ден на избавлението?

- А) защото само този е денят, в който се отправят молитви към Бога
- Б) защото тогава според евреите Бог създава света
- В) заради избавлението на еврейския народ от робство в Египет
- Г) защото тогава се е родил Мойсей

14. Открийте пропуснатия отговор в следното изречение:

На Рамазан байрам е прито да се иска ... от близки, приятели и съседи.

- А) прегръдка
- Б) благословия
- В) целувка
- Г) прошка

15. Кое е вярното твърдение за „Хайдутите“?

- А) главен герой на поемата е Чавдар
- Б) главен герой на поемата са поробителите
- В) главен герой на поемата са хайдутите
- Г) главен герой на поемата е народът

16. Кой определя народната съдба на ромите според „Легенда за рома“?

- А) цар Баба и царица Дай
- Б) Бог
- В) младият Ром
- Г) трите дъщери

17. Кой от посочените герои в турската народна приказка „Главатарят, който искал да плени месечината“ е вредител?

- А) мъдреците
- Б) главатарят
- В) красивата девойка
- Г) нейният баща

18. Свържете имената на авторите с техните произведения.

1. Христо Ботев	А) „Грозното патенце“
2. Шарл Перо	Б) „Похитителят на мълнии“
3. Ханс Кристиан Андерсен	В) „Хайдути“
4. Рик Риърдън	Г) „Котаракът Наставник или Котаракът в чизми“

Ключ за верните отговори на теста

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1	А	1
2	Б	1
3	Г	1
4	А	1
5	А	1
6	Г	1
7	Б	1
8	А	1
9	Б	1
10	Г	1
11	В	1
12	А	1
13	В	1
14	Г	1
15	А	1
16	А	1
17	Б	1
18	1 – В 2 – Г 3 – А 4 – Б	4

Скала за преобразуване на точките в оценки

Оценка	Точки
Слаб 2	до 11 т.вкл.
Среден 3 (3,00 – 3,49)	12 – 13
Добър 4 (3,50 – 4,49)	14 – 16
Много добър (4,50 – 5,49)	17 – 19
Отличен (5,50 – 6,00)	20 – 21

Използвана литература:

1. Йовева*, Р. Методика на литературното образование, Ш., 2008

* Иновативните методически постановки на проф. Румяна Йовева са адаптирани в разработените модели на планиране на урок в настоящата книга за учителя.